

$$45 + 5$$

సమీక్ష

భారతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు . విద్యాన్ బిల్లుసు సతారామశాస్త్రి.

సంపుటము 14

రాజ్యం హిందూత్వము 16- 0-1991, 1-11-1991

సంచికలు 20, 21

.. ఈ సంచికలో రచయితలు . -

1. శ్రీ పద్మల సూర్యనారాయణమూర్తి	5. శ్రీ చిర్రాపాటి శ్రీరామకృష్ణ
2. శ్రీ కపిలేంద్రుని పింగిమూర్తి	6. డా॥ మిరియాల రామకృష్ణ
3. శ్రీ ముదిగొండ ఈశ్వరచరణ్	7. డా॥ టి బిల్లుసుబ్బయ్య
4. డా॥ డి య్ వాస్కరరావు	

1, 16 తేదీలలో ప్రచురింపబడును.

సంవత్సర చందా రు 20-00

6 మాసములకు రు 12-00

విడి ప్రతి రు 2-00

~~~~ సకాలంలో చందా పంపి సహకరించండి ~~~~

— సంపాదకుని మాట —

తెలుగుభాషలో నానాటికి వస్తున్న మాకులు సాహితీవేత్తలు రచయితలు గమనిస్తూనే ఉన్నారు. ఒకప్పుడు తీయదనంలోని మధుర త్యాన్ని, భాషాప్రయోగాల్లో సాగసును పంచిపెట్టిన భాష సంస్కరణల పేరుతో దుర్గంధాన్ని వెదజల్లే రీతిగా మార్పు చెందడం భాషాప్రియులకు భరించలేనిది.

వాడుక భాష పేరుతో వికృతమైన ప్రయోగాలు, సందర్భం తెలియకుండా పదప్రయోగాలు, జనాకర్షణపేరుతో పచ్చి బూతు మాటలు ఈ భాష కుత్తుక నుత్తరిస్తున్నాయి. ఈమధ్య వార్తాప్రసారాలలోకూడా అనౌచిత్యమైన పదప్రయోగాలు ఉంటున్నాయి. ఇక చలనచిత్రాలలో వచ్చే భాషకి భాష్యం చెప్పడం వేరే అవుసరం లేదు. కుటుంబసమేతంగా చూడలేని దృశ్యాలేకాదు, వినడానికి సిగ్గుపడే సంభాషణలకూడా కోళ్ళొల్లలు.

మేధావులు కమిటీలలో ఉండికూడా ఇటువంటివి ఎలా ఒప్పుకుంటున్నారని ఆశ్చర్యం కలుగకమానదు.

వాడుక భాషను ప్రోత్సహించడానికి గ్రాంథిక భాషను హింసించడం తగదు. తెలుగు భాషను ఎలా పడితే అలా వాడుకోవచ్చు అనే తేలిక భావం అంతకన్నా తగదు. ఇది సమాజశ్రేయస్సుకు హానికరంకూడా. ఆలోచించగలిగినవారికి ఇంతకన్నా సూచనలివ్వడం అవుసరం లేదు. ఆలోచించ లేని, ఆలోచించము అన్నవారికి చెప్పినా ప్రయోజనమూ లేదు.

— సంపాదకుడు

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక *

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు విద్యాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి
Retired Telugu Lecturer, V T. J. College, Rajahmundry.

సంస్కృత నాటక సాహిత్య-2

ప్రబోధ చంద్రోదయం

—శ్రీ జోగ్గల సూర్యనారాయణమూర్తి

సంస్కృత నాటక ప్రపంచంలో ధర్మ ప్రచార ప్రయోజనంతో కొన్ని నాటకాలు వచ్చాయి. ఈ క్షణి ఇతర దేశాలలోనూ ఉంది. శ్రీ. శ. పదకొండవ శతాబ్దంలో కీర్తివర్మ సభలో విద్యాపీఠాన్నధిపింపిన వరమహంస శ్రీకృష్ణమిత్ర యతి డ్రుడు అద్వైత సిద్ధాంతానుగుణంగా "ప్రబోధ చంద్రోదయ" మనే నాటకం రచించాడు. తరువాత 11వ శతాబ్దంలో "సంకల్ప మూర్ఖోదయ" మనే విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతానుగుణమైన నాటకం శ్రీమద్వేంకటాచార్యుడు రచించాడు. అనంతరం "ఉభయగ్రాహక రాహుదయ" మనే ఒక నాటకం ఒకాశోక మాధువుడు రచించాడని అది అచటాద్రుతం. 'చైతన్య చంద్రోదయ' మనే మరొక నాటకం వంగదేశీయ చైతన్యమతానుబద్ధంగా కవి కర్ణపూరుడనే కవిత 1550వ సంవత్సరంలో రచించబడిందని తెలుస్తోంది. ఇటువంటి నాటకాలకి మార్గదర్శకం ప్రబోధ చంద్రోదయమే. తరువాత వచ్చినవి

ప్రసిద్ధి పొందలేదు. వండితలోకంలో ప్రబోధచంద్రోదయ మిప్పటికీ తన విశిష్టతని నిరూపించుకొంటూనే ఉంది.

గ్రంథ సంశోధనకర్త పరిశీలకరత్నగురి నాటకాల వాసుదేవకవి ప్రస్తావనలో వ్రాసిన మాట లిలా ఉన్నాయి

"ఈ ప్రబోధచంద్రోదయ మనే నాటకం కాంతరసప్రధానమైనప్పటికీ ఉప సర్వసీధూత (అంగభూత) కృంగారాద్యభిల రససమాశ్లేష్టమూ, ధీరోదాత్త నాయకమూ, ఉద్ధతోపనాయకమూ, సంధిపంచక, ఉపసంది, చతుష్టయ్యంగ, విమృంభాదిపంచక, భారత్యాదితీతి, పరిభాష, పతాకాస్థాన వృత్త్యాద్యదిత్యాద్యభిల నాట్యగుణ విలాసమండితమూ ఆయనప్పటికీ, ఆమూలాంతిమూ ఆద్యాత్మ విషయ విద్యాప్రతిభూతి నానాపాఖండి మతోచ్చేదకాం సిద్ధాంతాల నావిష్కరిస్తూ ఉభయప్రణయంగా ధరామండలంలో పాటిచీనిదిగా ఉంది."

ఈ నాటక రచనకు రెండు హేతువులు చెప్పుకున్నాడు. (1) కృష్ణమిత్రుడికి చాలామంది శిష్యులున్నారు. వారిలో ఒకడికి వేదాంతం బోధపడటంలేదు. అతనికి వేదాంతం బోధించటానికి సాధనంగా నాటక ప్రక్రియ నాశ్రయించి కృష్ణమిత్రుడి నాటకం కల్పించాడు. కావ్యం కంటే నాటకానికి ప్రదర్శనయోగ్యత కూడా ఉండటంచేత ఇందులో నుతన గ్రహణాని కనుకూత ఉంటుంది కదా! (2) మహారాజైన కీర్తివర్మకే అద్వైతం దురతగానామైంది. అప్పుడే యతిండ్రుడి నాటకం రచించి ప్రదర్శింపజేశాడు. దానితో రాజా మనస్సులో అద్వైతాభిరుచి కలిగింది. అని,

"జీవనంలో అంతరచమోదగిన సద్గుణాలు, త్వజీవదగిన దుర్గుణాలు ఈ నాటకంలో ప్రదర్శింపబడి జగద్గురువు, మన సత్త్వకాస్త్రవేత్త అయిన కృష్ణమిత్రుని చేత ఉపదేశించేదురు ప్రయత్నం చేయబడింది" అనే విషయం ప్రశంసనీయం. అందుచేతనే ఈ నాటకంలో పాత్రలు... వివేక, సంకోచ, మహామోహ, అహంకారాదులు పురుషులూ, కాంతి, క్రద్ధా, మైత్రీ, కరుణాదులు స్త్రీలూ, కనిపిస్తున్నారు ధర్మాధర్మ సంఘర్షణ కథ వస్తువు. ప్రసిద్ధ మహాభారతకథాసామ్యం కనిపిస్తోంది. వివేకాదులు కామగ్రోధా

ధుల్ని జయించారు. భాగవతంలో ఉన్న పురంజనోపాఖ్యానం దీని ప్రేరకమని కొందరి భావన. సాధారణంగా నాటకంలో క్షంగార వీర రసాలలో ఒకటి ప్రధానంగా ఉంటుంది. దీనిలో కాంత రసం, అంగిరసం, ఇతర రసాలు అంగ రసాలుగా ఉండటం విశేషం. వేదాంత సిద్ధాంతాల్లాటన పురస్కరంగా ఈ నాటకం సరసంగా రసీకజన మనోరంజకంగా నిఖిల నాట్యగుణమండితంగా నిర్మింపబడటం గమనిస్తే శ్రీకృష్ణమమమని ఈ ప్రయత్నం అశ్రుభవకంగా కనిపిస్తుంది. శేషం గుణాలి వ్యక్తిత్వం కల్పించి వీరవరయోరాన్ని బోధించిన ఈ కవి నాటకారంభం ఇలా చేశాడు.

మధ్యాహ్నార్క మరీచికా వీరవరయః
భూలోదర భావతః
ఇం నాయు ర్జ్వలనో అం ఓతిరితి
త్రైలోక్య మస్మితి ।
అక్షత్యం విమమం వినియతి త్మః
సగోష్ఠి భోగోపమం
సాంప్రదానం పాపాన్మహా తదమం
స్వాత్మావబోధం మహా ॥

(మధ్యాహ్నపు టెండవల్ల ఏర్పడిన ఎండమౌపులలో నీటిని భావించినట్లు. అకాశం, గాలి, నివృ, నీరు, భూమి అనే త్రైలోక్యస్థితవం కలుగుతోంది. మర్మ విద్యాంశులకు ఏ సగోష్ఠిభోగోపమమైన (రజ్జుసర్పత్రాంతి) తత్త్వనిమిత్తవం కలుగుతోందో ఆసాంప్రదానంకమూ, అమలమూ, స్వాత్మారబోధమూ అయిన మహాస్థు మహానిస్తున్నామ.) ప్రథమాంకంలో కామజన తన ప్రియరానైన రతితో-

ఏమీమీద ప్రభవమేన సహోదరాజా
మజ్జుంభతే జగతి వైరమితి ప్రసిద్ధం
కృష్ణ నిమిత్తమభవత్తుర సౌందర్యాపాం
తీవ్ర ప్రభావీ భువనమీయ కృద్విరోధః॥

(ఒక భోగవస్తువు నిమిత్తంగా సోదర అలో వైరం పెరుగుతుండనే సంగతి ప్రసిద్ధం. భూమికోసం వరుసాండవు అలోలోకక్షయకారియైన విరోధం సంభవించింది) అమిషమంటే మౌంసం ఇక్కడ అమిషకృష్ణం అక్షణార్థంతో భోగ్యవస్తు బోధకమైంది. ఏకామిష ప్రభవవైరమనటం ద్వారా భోగ్యవస్తు నిమిత్తకమైన వైరం సోదరులలో కనిపిస్తోందని వరుసాండవయొద్ద ఉదాహరింపబడింది.

ఈ నాటకంలో అద్వైత, చార్వాక, జైన, బౌద్ధ, కాపాలికాది మతాల సిద్ధాంత విచారం జరిగింది. భారతంలో వరుక్షేత్రానికి ప్రాధాన్య మున్నటే ఇక్కడ రెండు శ్లోకాలు రంగస్థల స్థితిని బొందాయి. ఒకటి కాశీశ్లోకం, రెండవది పురుషార్థ ము శ్లోకం. విహేళామృతాల మాచన వీటిలో కనిపిస్తోంది.

ఇది ఆరంభం నాటకం. వీటిలో క్రమంగా 1. వివేక మహామోహావతాన విచారం 2. మహామోహా విలాసం 3. సామండవిదంబనం 4. వివేకని ప్రయత్నం 5. వైరాగ్య ప్రాదుర్భావం 6. తన స్మృతి అనే విషయాలున్నాయి.

ఈశ్వరుడనే రాజా అయిన భార్య మాయ. వారి కొడుకు మనస్సు, అతనికి ప్రవృత్తి, నివృత్తి అని ఇద్దఱు భార్యలు. ప్రవృత్తికి మహామోహమైన పుత్రులు జన్మించారు. నివృత్తి కొడుకు వివేకడు. ఈ సవతికొడుకులకు రాజ్యకాంక్షనల్ల కోహంక్ష సంభవించింది. గీచివరకి వివేకడికి విజయమూ, మహామోహాదులకి పరాభవమూ కలిగాయి. తరువాత ప్రబోధ చంద్రోదయమైంది. విప్లభక్తి అనే పేరు గల దేవి, కథానిర్యాసం చేస్తుంది. ఇక్కడ నామకడికి క్రుత్త (ప్రతిపాదకుడు) మహామోహాదు, అతని మంత్రులు కామ, శ్రోధ, దంభాసాంకారులు. శ్రద్ధ అనే స్త్రీ వివేకని అమాత్యులవని నలంక

రించింది. శ్రద్ధకు చెలికత్తై మైత్రి. వివేకని వత్ని మతి అమె చాచి తమ. మహామోహాది భార్య మిధ్యాదృష్టి. హింస శ్రోధుని భార్య. లోభుని భార్య తృప్తి. ఈ పేరులతో ఇక్కడ పాత్రల మనోభావాలు భావుకమహోదయలు బావించగలరు.

ఇంక నాటకంలో అక్కడక్కడ అయో పాత్ర భావనల పరిశీలన ద్వారా కవి ఉద్దేశించిన ఉపదేశం గ్రహించటానికి ప్రయత్నిద్దాం. రతి తన పతియైన కామజ్ఞి అడుగుతుంది. “అర్యపుత్రా! మీమా, వివేకమదమ ప్రభృతులకు ఉత్పత్తిస్తాన (మొకటి నని విన్నాను” కామడు-ప్రియా! ఉత్పత్తిస్తాన మొకటి నని చెప్పేదమిటి? మా తండ్రియే ఒక్కడు. “తథాహి-

సంభూతః ప్రథమ మహేశ్వరస్య సంగా న్యాయాయాం మనఃకలి విశుత స్తనూజః ।
త్రైలోక్యం సకల మిదం విస్మయ్య
తేనాథో జనితమిదం వలద్యయంతః ॥

(ప్రథమ మహేశ్వరుని సంగంకల్ల మాయావ మన స్పృశే ప్రసిద్ధుడైన పుత్రుడు పుట్టాడు. ఈ త్రైలోక్యాన్ని విడిచి అతనివల్ల మా వలద్యయం ఉదయించింది)

ఇలా ఇక్కడ మూవకర్త్యంలో విరుద్ధ భావ బాతానికీకీకీకీ ఉత్పత్తిస్తానమూ, విభిన్నతా ప్రకటింపబడ్డాయి. శ్రోధుడు తన సేవిధంగా ప్రకటింపబడున్నాడు-

“అంధీకరోమి భువనం బధిరీకరోమి
ధీరం సచేతన మచేతనతాం నయామి
కృత్యం నపశ్యతి నరేన పితం క్రూరోతి
ధీయాన ధీతమపి నప్రతిపద్యతాతి॥”

(లోకం అందమూ, బధిరమూ అయ్యేలా చేస్తాను. సచేతనమైన ధీరుడికి అచేతనత్వం కలిగిస్తాను కర్తవ్యం గమనించక, పితం వివేక ధీమంతుడునుడే తాను

చదివినది భారత శాస్త్రశాస్త్రముల పాఠశాస్త్రములను చేస్తాను)

అతని ప్రతాపమిది. ఈ ప్రాధాన్యము హిందూ అంటాడు. "ప్రియో! నివృత్త సమాధిర్యచారిణియై యుండగా మాతృ పితృ వధ మాత నాకు స్వల్పవిషయమే. (తేజం మాతాపితృ) ఈ కల్లి యెవరు వికాచి? తండ్రెవరు? పోదరు లెవరు పురుషులు? ఈ బంధువర్గములకు మాతృ వ్యం, ఈ జ్ఞాతులు కటిల విట కుమ్మచ్చే ప్రితులు. ఈ కలమంత అగర్భశా నిశ్చయం చేయవలసినది కా కరిదంతా ప్రాధాన్యము అంటాడు.

హిందూ పాఠశాస్త్రము ప్రాధాన్యము విషయము ఇది.

(1) ఈ సాటకంలో శ్రద్ధ మూడు రకాలుగా చూపించబడింది. సాత్విక, రాజసి, కామసి అని. శృతియారంభంలో భిక్షు విలా అంటాడు.

"ఓ ఉపాసకలారా! భిక్షుభిలారా! విసంది భగవంతుడైన మనకుని వాక్యా మృతం. (ప్రస్తుతం చదువుతాడు) "నేను దివ్యచతుష్టయంలో లోకాల ముగిసి దుర్గతు అను చూస్తున్నాను. సర్వసంస్కారాలు పీడికాలు. అత్యంతా శాంతి అందుచేత భిక్షువులు. భార్యల జాక్రమిస్తాంటే ఈర్ష్యవడమాడదు. ఆ ఈర్ష్య అనగా చిత్తమలం (మనస్సులోని మోలికలం)" అని. తరువాత శ్రద్ధను పిలిచి. "ఉపాసకలారా! భిక్షువులను అతిగనం చేసుకొని చిరకాలం ఉండు" మని ఆజ్ఞాపిస్తాడు. ఇక్కడ ఈ శ్రద్ధ తామసి అని గ్రహించాలి. ఈ భిక్షువచనాలవల్ల ఆకాలపు శాస్త్రపు దుర్బలని తెలిపే విశిష్టానికి విశేషం అవకాశము కలిగింది. వారి మతంలో ఉన్న అత్యంత అనిత్యత్వం, కరిరానికి నిత్యత్వం అనేది అంగీకార్యం కావచ్చు కా పోవచ్చు. దానివల్ల ఎవరికి వారిలేదు.

కాని "భిక్షువువారా! శ్రద్ధను నేర్చుకోవ్యం" అని చెప్పబడిన మాట మాత్రం భిక్షువుల పతనానన్వయం తెలియజేస్తోంది. కాన్ని సర్వమతానుయాయెలా గుర్తిస్తారనటంలో విచిత్రమైతేదు.

(2) కళాం దూత ధారిణియైన శ్రద్ధను శిరియి కరణ "రజస్సుయోక్తు మతి" (మామన) అంటూ ఇలా వివరిస్తుంది. "విష్ణువ్రహిలోభ్యం లోలోలవా నరాధిపాలాక్ష్మిత చారుభూషణా వికలబీన సన భారమంధరా విభాతిషా న్దేందుముఖిభాషిత" (నల్లని కళ్ళతో లావుగా ఉండి నయం యెముకల వంద ధరిస్తుంది)

(3) సాత్వికమైన శ్రద్ధ- నాస్తిజలే, నాస్తినిస్థలే, నాస్తిగిరి గవ్యాశేష, నాస్తిపాతాలే. సా విష్ణుభక్త్యై సహితా నివసతి హృదయే మహర్కనాం ||

(ఈ శ్రద్ధ జలంలో లేదు. కొండ గుహల్లో లేదు. పాతాళంలో లేదు. విష్ణు భక్తులైన మహర్షుల హృదయల్లో ఉంటుంది).

ఇక సాటకంలో నూత్నమ హాసంలో జగత్పితృం వెల్లడవుతూ ఉంది తెలివలు చెపుతారంటూ స్వీతి మంత్రంలో దంభుడు తీర్థఫలాన్ని వివరిస్తాడు.

యస్య పాదాచ హస్తాచ మనశ్చైవ మసుయంతం ||

విద్యా తవశ్చ తీర్థంచ సతీర్థఫల ముక్నుతే ||

("కాకిలో సంయతే ద్రియములే కాని యితరులకు తీర్థఫలప్రాప్తి లేదు" అని వ్యాఖ్యానంలో ఉంది)

చంద్రికాఖ్య వ్యాఖ్యలో ఇలా ఉంది- కృచ్చి చాంద్రాయణాది కవములు వివిధ-

"అన్నిదాత్రాతి కుత్స్థింశి మనస్సు త్యేన కుత్స్థింశి : విద్యాతవోభ్యాం భూతాన్తే బద్ధిత్వా శత కుత్స్థింశి"

తచ్చజ్ఞానం భవేత్పుంసాం నమ్యత్కాశిని పేరణాత్. కాశిని పేరతా త్తస్మాద్విశ్వే శే || రుద్రోధయే ||

తతో మహాదయావాప్తి: కర్మనిర్మూలమహా ||

సిక్యతో దేహాః, సత్యంతో మనశ్చ కుద్ధి పాండుతాయ . ఇత్యాదిగా కాశి నికాశం జ్ఞానోదయకారక మవుతుంది అంటాడు.

అలాగే-

ప్రతిగ్రహదుష్టావృత్త స్సంకుప్తాయేన శేషచిత్. ఆహుకారవిమ క్తశ్చ సతీర్థఫలిమక్నుతే. ఆదాంభికో నిరాంభికో

వ్యాపారో జితేంద్రియః. విమ క్త స్సర్వసంగైర్వ్యవసీర్థఫలమక్నుతే అకోపనోఽభయమతి:

సత్యవాదీద్వంద్వతః. ఆత్మోపమశ్చమాతేషు తీర్థఫలమక్నుతే || ఇత్యాదికం ఉధహరింపబడింది.

ఇలాగే తత్త్వావబోధం-

ఆ సంగ లేషు తనయేషు విరీనమోహనో వై రాగ్యభాజ మనసి ప్రళయం క్రమశ్చే. శ్లేషు పంచగుగ లేషు సమం సనివాహం తిత్వావబోధ మభితి. పురుష స్తవోతి ||

కామోదులైన తనయల సమించాక మోహం పోయి, వైరాగ్యాన్ని పొందిన మనస్సు ప్రకన్నం కాగా, పంచశక్తులు సమబద్ధిని పొందినప్పుడు పురుషుడంతటా తత్త్వావబోధ శక్తులతోడనే కాత్పర్యం.

పంచశ్లోకాలు : 1. అవిద్య (మిథ్యా జ్ఞానం) 2. అస్మిత=బుద్ధ్యాత్మల కైకాన్య ధ్యానం 3. రాగం = విషయచ్ఛ 4. ద్వేషం=సహధనమైన దుఃఖమున అప్రీతి. 5. అభినివేశము=మరణ భయం.

ఇదే భగవద్గీతలో-

“యోనవ్యావృత్తి నశ్యంతి సోచతి న కాంతతి” అని చెప్పబడింది “అగ్నే శ్చేషం ఋణాచ్ఛేషం శత్రోశ్చేషం నశేషయేత్” అనే ప్రసిద్ధ లోకొక్తి ఇక్కడ పూర్వపాద సమాంతంగా కనిపిస్తోంది పూర్వపాద మిది- “అనాదర తపోవిద్యా నీవామానః స్థిరాంశ్రియః” స్థిరమైన విరిని కోరుకొనే పండితుడు అగ్న్యాదుల శేషనివారణలో అనాదర పరుడు కారాదని తాత్పర్యం. “ఏకమేవాద్వితీయం బ్రహ్మ” అనే సిద్ధాంతం వివరింపబడింది.

ఏకమేవ సదాబ్రహ్మ సత్యం,

మన్యద్వికల్పితం ।

కోమహా ప్రత్రకశ్శోకః,

ఏకత్య మనుపశ్యతః ॥

ఎప్పటికీ బ్రహ్మ ఒక్కటే సత్యం. మిగిలినదంతా వికల్పితం. ఏకత్వాన్ని దర్శించేవాడికి మోహమేమిటి? కోకమేమిటి? అని రిత్త్యదర్శనం అపర్యవేశనంచేత భిన్నమైన “మనస్సు”ని ప్రబోధించటానికి (విష్ణుధర్మచక్ర ప్రవేశయై) సరస్వతి యాత్నిస్తుంది. ఆ సందర్భంలో చింతించరాదని ఆమె అంటుంది.

ప్రకాండపాతకాతనా మార్ద్రాణాం

మర్మభేదినాం ।

గాఢశోకప్రహారాణా మచింతిత

వచనావధం ॥

(అనుకోకుండా వచ్చిపడి అర్హమైన మర్మభేదనం చేసే గాఢశోకపు దెబ్బలకు

అచింతయే (చింత లేకపోవడం) గొప్ప మందు.) అని ఈ సూక్తి-

“అనిర్వచః క్రియోమామను నిర్వేదః పరం సుఖం” ఇత్యాదిగా సాగిన వాల్మీకి సూక్తిని (సుందరకాండలో మామమన్యుభవః వచ్చింది) జ్ఞప్తికి తెస్తోంది. సరస్వతి కూడ ‘ఇది పూర్వం మామలుపడేకేంద్రిందే’ అంటుంది మమతావాసనా నిబంధనమైన మోహాన్ని వివరిస్తూ సరస్వతి-

మార్జారభక్షి య దుఃఖం యాదృశే

గృహవక్త్రపై ।

నతా దృష్టసహ కూశ్యే కలపింశేఽథ

మూషశే ॥

ఇంటి లోడిని పిల్లి తినేసినప్పుడు కలిగిన దుఃఖం వంటిది పిచ్చుకగాని, ఎలుకగాని పోలే కలుగదు. ఈ సర్వానర్థాలకీ బీజమైన మమకారాన్ని పెకలించటానికి ప్రయత్నించాలి. భిన్నప్రవృత్తులు గల అనే కాగమానికికూడ వికృతమే ప్రబోధింపబడిన సంగతి తెలుసుకొని మననం చెయ్యవలసి ఉన్నట్లు కనిపిస్తోంది.

సమానాన్వయకాతనాం

పరస్పరవిరోధినాం ।

పరైః ప్రత్యభిరుతానాం ప్రసూతైః

సంగతిః శ్రియః ॥

యేన వేదప్రకాశానాం తేనా మనానర విరోధేన వేదసంరక్షణాయ నాస్తిక పక్ష ప్రతిక్షేపణాయ కాస్త్రాణాం సాహిత్యమేవ. ఆగమోనానంద రిత్తిం విచారయతా మవిరోధవేద? ఇత్యాది వాక్యాల్తో జ్ఞానోదయం కలిగించి అధునాతన కాలానికికూడ “మన మిట్లా ప్రవర్తించాలి” అని ఉపదేశకుల్యంగా కనిపిస్తోంది.

దురదగాహ మహావిషయాం కీసాటకం లో ముఖతరమైన మార్గం కథాసన్నివేశ కల్పనారూపంతో సుభాషణచాతు

ర్యంతో అనగాహన అయ్యేలాగ చూపించబడింది. అయినప్పటికీ కాళం దురతి క్రమంకదా!

చిత్తుర్థాంకంలో రాజా అనాది-అది శేకపుడు అయిన విష్ణువుయొక్క ఆయతనానికి వెళ్ళి భగవంతుణ్ణి స్తుతిస్తాడు. దండకరూపమైన ఈ ప్రోక్తంలో కూర్మ, వరాహ, నృసింహ, బుడ, వామన, బలి భద్రాద్యవతారాలు చెప్పబడ్డాయి. ఇతిరసాటకాంకంపై భిన్నమైన దండకరూపమైన ఈ స్తుతి విశిష్టంగా ఇందులో లాపిస్తోంది. సాటకాంతంలో భరతవాక్యం కంటే ముందు పురుషుట్టా అంటాడు.

ప్రశాంతరాతిరగమత్ వివేకః

కృతకృత్యకాం ।

నింజన్తే సదానందే పదేచానాం

నివేశకః ॥

(నివేషకు శక్తువిజయం చేసి కృతకృత్యుడయ్యాడు నేనుకూడ రజోరహిత సదానందపదవి నందుకొన్నాను) దీనితో ప్రతిక్షింపబడి లక్ష్యం సాధించినట్లర్థమవుతోంది.

సహస్రాబ్రాహ్మణీకం అద్యైత సిద్ధాంత ప్రబోధంకోసం విరిచితమైన ఈ సాటకం ఈసాటికీ ప్రబోధసాటకంగా పండిత లోకంలో ప్రచలితమైంది. అధునిక యువలోకం మన సంప్రదాయసంస్కృతి విశేషాన్నిటుకంటి సాటకాలవల్ల తమ జీవితాలని తీర్చిదిద్దుకొనే ఆరుణోపాయం ఆర్జించటానికి సాధనం.

J Suryanarayana Murty
F/o J S S Prasad
Q No 173, New BMPE
H W P Colony
ASWAPURAM-507116
Khammam Dt , A P.

యామున విజయం విలాసం -

పరిష్కర్తల ఉద్దేశం పాఠాలు

— శ్రీ కవిశాఖాధ్యక్షుల గౌరవార్థం

ఇదంతా చూడగానే పరిమితమైన ఒక రసవత్ప్రసంగం. దీన్ని మద్రాసు ప్రభుత్వం వారి ప్రాచ్యుత్తర పుస్తక భాండాగారం వైపునండి శ్రీ గన్నవరపు గుమ్మరామయ్యగారు శ్రీ. 1953 లో కలిపిరింది ప్రకటించినారు.

వైష్ణవంలో అందుకావించినట్లయితే అందుకా వాద్యునికి ఒక ప్రముఖస్థానం ఉంది. అందుచేత అతని చరిత్రలు మూడు వాడుగులెవరినీ, తెలుగునాటి ఇతని చరిత్రకు సంస్కృతంలోని వివరణలూ చరిత్రం ఆధారం. అదిగాక ఆధ్యాత్మిక ఇతనిపై ఒక స్వతంత్రకావ్యం కూడా ఉంది.

అంధ్రవాద్యమూచికలో యామానా చార్య చరిత్రలు సింగనా రాచార్యునిది ఒకటి (1882) సంధ్యానం అప్పయ్య చారిగారిది ఒకటి (1911) రామేశ్వర శతావధానిగారిది ఒకటి (1918) కనిపిస్తున్నవి. ఇతనిని ముద్రాకారులు, వాని సంవత్సరాలు కండలికరణంలోనివి.

ఇదిగాక ముందుబరంగాచార్యులుగారి పరమభాగవత చరిత్రలోగూడ ఇతని చరిత్రం చెప్పబడింది. ఇతనిని పద్య కావ్యాలే.

ఇక ప్రస్తుతమైన ఈ కావ్యం వెంటట కృష్ణమోచార్య ప్రణీతం. అతనియింటి పేరు తిరుమదిగృహపుత్రులవారు. వీరు శతమర్షణగోత్రులు. అతని పురుషాశ్రులు. ఈయన తాతగారు వృద్ధానంతరీకలు.

తండ్రిగారు శ్రీనివాసాచార్యులు. ఆయనకు భరణము ప్రేమకావ్యాల కంఠిరపు డేనేమియు ఉన్నది.

ఈకవిగారికి శ్రీ వీరరాఘవ పరివ్రాజకులు ముత్యగురువులు, శ్రీ శారదాకృష్ణులు విద్యాగురువులు శ్రీ ప్రోద్బాదకలు వివాహగురువులుగా ఉన్నారు.

ఈకావ్యం తిరుగుమ్మరి వీరరాఘవ స్వామికి అంకితంగాని కవిగారి కావనిర్ణయం మాత్రం తెలియదు.

ఈకవికవిత్వంలో యామానామయిలినా సంతాపించుచుంటే ప్రేమచూత్కా అన ప్రసిద్ధమైన విజయవిలాసాన్ని చూపించినాడు. తెలుగులో తమచరిత్రం విజయ విలాసం అవతరించిన పిమ్మటకాని ప్రభావంలో తప్పకుండా కవులయ్యారు. వసుచరిత్ర సంస్కృత కృష్ణశేషం అన పేరు మోడగా విజయవిలాసం తెలుగునాడు అన విరుద్ధత ప్రకటించబడింది. అందుచేత ప్రబంధయుగం వివరణాటికలు విజయ విలాసంపై పే ఎక్కువగా మొగ్గినారు.

ప్రస్తుతమైన ఈ కావ్యంలో ఏదో ఒక కర్తాంతరం లేదా చూత్కారం లేనిపద్ధతి దేదవచ్చు. వానికితోడు కవినిరంకుడు కనుక కృష్ణావతారికమైన పలుకుబడులు యదేచ్ఛగా ఉపయోగించినాడు. అట్లని ఎక్కడా ఈకవి పద్యధార కంటువదలు కాబట్టి ఇందులోని కథాగమనం, శైలిపాఠ్యం, రచనలోని

సరళత్వమే దీని కలిమి. కానికి ముద్రాకర ప్రకటనకాలైనవి.

మద్రాసు ప్రాచ్యుత్తర పుస్తక భాండాగారంలో ఇది ఒకే ఒక ప్రతియం దెసట. అదిగూడ పంచమాశ్వాసంలో చివరన కొంతలోపించగా అప్పుటి అగ్రగంధాల యాధికారులు శ్రీ టి. చంద్రశేఖరగారు తమకు గల సాహిత్య ప్రియత్వం, సంప్రదాయ లోప ఉండేమట్లైనచేత బుచ్చావస్థకు చేరుకున్న ఈ ప్రబంధాన్ని నామ మూలావశ్యం కావడా వరప్పరించి పించి ముద్రించి పాఠకలోకానికి ముఖావకారం చేసినారు.

పరిష్కర్తగాక ఆనాడు దీని పాఠభేదాలకు ప్రత్యంతరం అభిప్రాయపడి ఎంతో ప్రయత్నం చేసినారటగాని అది నిమిత్తమైనట్లు తెలిసినారు. నాకు దీని ప్రతి ఒకటి శ్రీ. 1971 మార్చిలో అభింది. అది తాళపుత్రుల. నేను దాన్ని ఎత్తివ్రాసికని ఎప్రేమలో మర్చిపోతాననికీ యిచ్చినాను. నాకు అభించిన ఈ ప్రతి నూడే అక్కడ క్రిమికృష్టంగా ఉన్నది. నేను ఆధ్యాత్మిక ఆలోచనావైఖరిలో వ్రాసినట్లన్నాను.

ఆ కర్తాక నేను దీన్ని చాలాకాలానికి ముద్రాకరాలలో నాకవిత్య అకాడమీ ఏర్పడిన పిమ్మట ఒక పత్రికాయం వారికి అధిక సహాయం నిమిత్తం పంపినాను. అప్పుడిది యంతరరకే ముద్రితం అని నాపత్రిని నాకు పంపినారు. ఆమాటని నాకే దీనిపై ఆసక్తితో అని పోయి ఒక చోట దించినాను.

అలాఉండగా శ్రీ. 1983 లో నేను మిత్రులు శ్రీరంగాచార్యగారు మద్రాసు ఓరియంటల్ మ్యాగెజైన్స్ పుస్తకాలైబరీ నుండి వారి ప్రచురణల కొన్ని తిప్పించుకున్నాం. అప్పుడు మేముగారి ప్రతులన్ని రెండేసి - వచ్చినవికాని యిది మాత్రం

ఒక్కటే వచ్చింది అప్పుడు తీరంగా చార్యగారు మిదగ్గర వ్రాతప్రతి ఉంది గదా అని ముదిత ప్రతిని తాను ఉంచు వన్నాడు. అయితే ఒకపర్యాయం నా వ్యాస ప్రతిని ఆ ముదితప్రతిలో సరి చూచుకొనలే ననుకున్నానుగాని ఎప్పుడూ వదరలేదు. ఈవిధంగా ఈ ప్రతిసాదగ్గర ఎంతోకాలం నుండి నిద్రలో ఉన్నది.

శ్రీ గుబ్బరామయ్యగారికి తాను ప్రతిని పరిష్కరించే నాటికి పాపభేదాంత మహాప్రతిలేదు కాబట్టివారు తమవ లభించని లుప్తపాతాలు అలాగే మక్క లతో విడిచివారకాని వూరించే ప్రయ త్నం చేయలేదు. అందుచేత ఇక యిప్పుడు నాకు లభించిన పాతాలు చూడండి ప్రథ మాశ్వాసం - సైమికారణ్యవర్ణన.

1. తుణ్యజనాశ్రమాగమ విభుక్త్యము
సర్వపురాణ రత్నవి
తుణ్యము సద్విజ్ఞా నిమిష
భాషణ భూషణ ..
వంశకార్యణ్యము 1-41

ఇక్కడ నాప్రతిలో 'అప్పసంక' అని ఉంది. అప్పుడది 'అప్పసంకకార్యణ్యము' అని ఏర్పడి కొద్దిగా వూడ బురడలేనిది అనే అర్థాన్ని యిస్తుంది.

2. ఈశ్వరభట్టు గృహవర్ణన-ఎత్తుగతి.
తే. అకుంఠామ్రాజ్యములెల్ల నతనియిల్లె
పీఠేన...మృత్యువనీతికరదే
బ్రహ్మదేవుడు— 1-48

ఇక్కడ నాకు లభించిన పాతం. 'పాశేపట్టు సదామౌయ' ఫణీతికరదే, బ్రహ్మదేవుడు, అని ఉంది.

పాశేపట్టు (పాశేపాపట్టు)పద్యాది సంధిలో మువర్ణకలోకం జరిగి.
ఇది విడిదివలం అనే అర్థాన్ని యిస్తుంది. మ. నురుడా చార్యుడు, వజ్రమాయా భవా, లేఖుల్సేనైదిక్కు శ్రీ

హరి స్వప్నోకము పాశేపట్టు.
భిర్త్య-నీతి-81

(ఎంతాచి అనువాదం) అని దీనికి యితర ప్రయోగాలు వూడా ఉన్నవి.

ద్వితీయాశ్వాసం - యామున వివాహ ప్రసంగం

2. అయగ్రాహి-శంకర వళంకర
విషంకర జనాంతుక, ని
రంజక ..శంకుక కృపాంక
గురుభావా- 2-88

ఇక్కడ నాప్రతిలో నిరంజక వరాంతుక కృపాంక గురుభావా - అని ఉంది. ఇది అనుప్రాసవ వూడా సరిపోయింది.

తృతీయాశ్వాసం-యామున దంపతుల గృహప్రవేశం.

4 కా ఆర్యామోడ కళాభిరామ ..
దీని చతుర్థపాదం
అయ్యల్ వోవ సతీపతుల్ ..

ప్రభిన్నాయాధురై ఏనువోన్-8-164
అని ఉంది దీనికి నాకు లభించినపాదం 'అయ్యపావ సతీయతంబుగ ప్రభిన్నా యాధురై ఏనువోన్', అని ఉంది.

ఇక్కడ పాదపూరణకు రెండు అష్టు పులు మాత్రమే అవసరంగాని నాకు లభిం చిన పాతంలో శబ్దయాపంకాంతమారింది.

5. ఇదే సందర్భంలో వసంతాగమనం.
నీ. ఒక కొమ్మనిక నించి యుదిరి
భూపులుచల్ల- 8-167

అనే నీసంలో తృతీయపాదంయొక్క ఉత్తరార్ధం, చతుర్థపాదపూర్వార్థంలో పించినవి. వానికి నాకు లభించినపాతాలు నొక పేనువల్లి చంపకదామ మర్పించ.

(నొక పేనువల్లి కొరకము లొసగ)
(నొకవిరిరెమ్మ పూవరమునుమర్పించ)
నొకవిరిరెమ్మవిరి భాషికములంప-
అని ఉన్నది.

నాకు లభించిన ఈపాతంలో స్త్రీవాచ కాలు పూర్వార్థ ఉత్తరార్థాలలో ఒక్కటి గనే ఉండటంకాక చతుర్థపాదపూర్వార్థంలో యతి గూడ లేప్పింది. చతు ర్థాశ్వాసం-కొలహూడు తన పరిధికం రాజాన తెలుపుకొనుటం.

6 చ. ఉదకములేని యేలు .చే.
వడిమముగాని తీరు నురికాయు
నుమూడు చివీరబాడు-4-105

ఇక్కడ నాకు లభించినపాతం 'చవని చాడు'-(చవి+తని) చవి తయిని అనగా లేని అనే తాత్పర్యంలో ఒక విధంగా సరిపోతుంది. ఇక 'నురికాయు నుమూడు' అనేది నురి'వారనిచాడు' అని నేను భావి స్తున్నాను. అక్షరాల పారపాటులో ఆ విధంగా చదువబడింది. 'చాడు అంటే' ఎక్కు-అక్ష్యం అనే అర్థం తెలంగా ణాలో మాధిలో ఉందికాబట్టి 'నురివారని చాడు' అన్నప్పుడు అక్ష్యన్ని భేదించని కాస్త్రం అన్న అర్థంవస్తుంది. దీనికి ఇప్పు టికి నాకు తోచిన దూపం యిది.

7. కవారి విజయసందర్భం.

7 చ. మధురకవి ప్రణీతమగు మంచి
ప్రబంధ ..బంధమూడ్వత
నృధురము గ్రోలి 4-209
ఇక్కడ మంచి ప్రబంధము. అన్నది నాకు లభించిన పాతం.

8. విష్ణుచిత్తుని మహిమాభివర్ణనం.
నీ. కొనురెన కొమ్మలు - కొటకొమ్మలు
చూచి- 4-219

ఈనీసంలోని చతుర్థపాదం
గురువంధ నికరాలి కంజుపాలి.

అని కొంత లుప్తమయింది. ఇక్కడ నాకు లభించిన పాతం 'వంజరవరపాలి'. ఇది యిదికి అర్థానికిగాని భంగంలేకుండా సరిగా ఒదిగిపోయింది.

పంచమోక్త్యసం-శోలాహుని ఆత్మ విచారం.

9. కా. హాళిత్వమానా మహా
మహిమమాన్-5-96
ఈశాద్వాయంలో చతుర్థపాదం
సైసంజాతక దైవమంతకవని
నాజన్యంబునందల్పుటల్-

అని ఉంది. ఇక్కడ పరిష్కర్తలు ప్రాస భంగంగా తలచివారు కాని క. స ప్రాస కన్నడంలో కవిరాజమార్గం అంగీకరించింది. తెలుగులో దీన్ని రంగ కవి చెప్పి వాడు. దీనికి 'సమీపప్రాస' అని పేరు. కనకపులు దీన్ని నిరభ్యంతరంగా ప్రయోగించివారు.

క. విసయకాగర్భనిత్రాతను
మనీబట్టా కుడిచి పెట్ట
మాధవులై నన్
జోగుటగను తేల్చుకొనను
వకమానే భార్యకర్మ
బలమాడుపంగన్

అనేచాటువు ఒకటి ఈ ప్రాసవప్రసిద్ధమైన ఉదాహరణంగా ఉంది.

ఇక్కడ నైగు అనేది 'నైః' అనే దాని రూపాంతరం. ఇది జానపదుల ప్రయోగం. కవినిరంజకుడు కనుక యిక్కడ దీన్ని ప్రాసకొరకు స్వీకరించి వాడు.

10. పీ. విజ్ఞానమాదిక .. నమాదయించి
మచ్చటలాలింది
మోసపోలి - 5-105

ఇక్కడ 'విజ్ఞానమాదిక' లోనజ్ఞాన మాదయించి' అని వాక్ అభించిన పాఠం. ఇది అర్థానికి సందర్భానికి గూడ సరి పోతుంది.

11. యామునా చార్యుడు శోలాహుని అధిక్షేపించే సందర్భం-

చం. నెలనెలతోయి లెండు వదిలే
మరుమేన్మలకించి యాక్రవుల్ -
5-124

ఈపద్యం ప్రథమపాదం అభించలేదు, నాక్రతిలో ఇది

'జలజలరానమై చెమట బాలాడికల్
గొని చెమ్మ జేర్చిలో-

అని సమగ్రంగా ఉంది అంతేకాక ఈపద్యాన్ని పరిష్కర్తగారు

'విరాళిగూడి - అని అగ్రి పోనటంతో పంచపాదంగా భ్రమించివారు కాని ఇక్కడ 'సన్' అనే క్రియాశ్రత్యయం మూత్రమే లోపించింది.

12. ఈ ఆక్త్యసంలోనే - 'అని నేవించి నులించి'-5-191 అనే పద్యం తక్కిన భాగమంతా లోపించింది. నావలభించిన ప్రతిలో ఈ పద్యం దీని తరువాతి గీతం గూడ లేవు.

ఇక చివరిదైన "తనయేడు గెల్చు పెంచి" 5-200 అనే పద్యం తృతీయ పాదంతో యతిదాటిన పిమ్మట మిగత భాగం అభించలేదు. అంతేకాక ఇక దాని తరువాతివిగూడ వారికి అభించలేదు కాబట్టి వాటిని ఈక్రింద యిస్తున్నాను.

చ. తనయేడు గెల్చు పెంచి తలిదండ్రులు
మెచ్చివలేతిరానా యా
తనయేడు గంగ తేయి బహుళానుగ్రహం
దోలగన్ జనించెపో
తనయేడు రాజదుబ్బుడు యధార్థమా
అంచు నులించి యెంచనూ
తనయేడు రాజమందరి బతాననై
కడుయామా నేయేడున్.

చ. జననని పాదపద్మములు చక్కగ
మొక్కి గృహంతరంబునన్

జననికి వందనమిడి ప్రసన్నత జేరిని
గారవించి న
జ్జన బుధబంధు వృద్ధగురు సంఘమా
కాన్కల ముంచి మంతిధో
జనమాల తృప్తిజేసి గురుచంద్రుడు
సాంక్రగుణాభిరాముడై

ఉ. ధారుణి నేలంచుం దెసని తామరపానను
దీట్లు దేదితా
మారని యామా నేను విజయంబును
చెల్వెనటంచు బల్కిల్
లారుచి కొనకాదిమానులంగని
నూకుడు చెల్వె సిక్కుతిన్
తారలు చంద్రమూర్త్యులు విధాతలు
గల్గినదాక వెల్లగన్.

చ. భుననుకమారమార జనకా జనకాను
విరామ రానుభూ
ద్వనజనివాసు వాసుభవ
వాసుభవామృత ధామదామకాం
చన పటుమిత్రజాళి జనుకా
దనుకాంతక నందనందనా
మానిశుక రాజరాజ బలమా క్తనుమాక్త
విచారచారణా!

మాడిని-సరసమృతతానాసా
పారచాం నేయివాసా
మరుచిరదరహాసా
నుండర త్రివిలాసా
భిరజనుజనినాకా
కాంచనో క్తసహవాసా
పరమపద విభాసా
భర్మకర్షినివాసా.

గద్య-ఇది శ్రీమద్వేదమార్గ ప్రతిష్ఠాప
నాచార్య.....

ఇక్కడికి పుస్తకంలో నావ అభించిన పాతభేదాలు తూర్తి అయినవి. ఇక నావ అభించిన ప్రతిని గురించి వివరించి,

2

ఇది ప్రముఖమైన ప్రతిష్ఠాపనా చార్య ప్రైవేట్‌లో మహాప్రసాదంబి కవితా విచిత్ర నిఖిల భాగవతమిత్ర కద మున్న గోత్రానందమూల కరమపవిత్ర తిరుమల చిగుళ్ళరేవుల వంశాద్వితంబ్ర వృద్ధానంతరేంద్ర పాత్ర భరతమిత్రేధ శోభానాంకంశీరవ దిరుదాంక శ్రీనివాసా చార్యమిత్ర ప్రైవేట్‌రెహదవ పరివాసా చార్య చరణారవిందయుగళ సమా శ్రయచరిత్ర ప్రకాంతకృష్ణ నీరువర కృతాపాత్ర సరసకవి వెంకటకృష్ణమో చార్య ప్రజీతంబైన శ్రీమద్యామన విజయ విలాసంబును మహాప్రబంధంబునందు చతుర్థావసమ- ఇది ముదితప్రతి గద్య

ఇది ప్రముఖమైన ప్రతిష్ఠాపన ప్రైవేట్‌లో మహాప్రసాదంబి కవితా నాటకర్య నిఖిల భాగవత పరమ పవిత్ర కరమన్న గోత్రానందమూల అనుపమ విచిత్ర చిగుళ్ళరేవుల తిరుమలవంశాద్వితంబ్ర వృద్ధానంతరేంద్ర పాత్ర భరతమిత్రేధ శోభానాంకంశీరవ దిరుదాంక శ్రీనివాసా చార్యమిత్ర ప్రకాంతకృష్ణ కృతాపాత్ర సరసకవి వెంకటకృష్ణమోచార్య ప్రజీతం బైన శ్రీమద్యామన విజయవిలాసం బను మహాప్రబంధంబునందు శతవయావ్యా సము- ఇది ప్రాతకతి గద్య.

ఈ రెండు గద్యలలో అచ్చుప్రతిలో, ప్రతి గద్యలోను కవి చిగుళ్ళరేవుల అని పేర్కొన్నాడు. నావంభించిన వాత ప్రతిలో మూడు గద్యలలో “చిగుళ్ళ” అని రెండు గద్యలలో “చిగుళ్ళరేవుల” అని ఉంది అంతేకాక అచ్చుప్రతిలో కవి ప్రతి గద్యలోను “శ్రీమద్వీరరాఘవ పరి వ్రాణకాచార్య చరణారవింద యుగళ సమాశ్రయ చరిత్ర- అని వీరరాఘవ పరి వ్రాణకాచార్యుని స్మరించివాడు. నావంభించిన ప్రతి లోకవ ఇతనిని పేర్కొన

లేదు- అలాగేనే నేను ఈ యిద్దరు కవులు వేరువేరుని చాచిస్తున్నాను.

తండ్రిపేరు, తాతగారిపేరు, నుకవు గారి పేరు, పేర్కొంటేగా కలుస్తున్నది కాబట్టి ఈ యిద్దరు సోదరులుగాని లేదా బ్రాతులుగాని కావచ్చు మొదటివారు దాన్ని రచించగా రెండవవారు దాన్ని చార్యులచేసి తన పేర వెలయించుకున్నాడు అనిపిస్తుంది

నావంభించిన ప్రతి మోతాబాకలోనే రాకొండలో దమారి కృష్ణమోచార్యుల యింటిలో లభించింది ప్రతి వ్రాసివని దాన్ని నేను అప్పుడే వారికి యిచ్చివాను. ముదిత ప్రతి పరిష్కర్త శ్రీ ముప్ప రామయ్యగారు తమకు శ్రీ మోనవల్లి రామ కృష్ణకవిగారు సూపాదించి వ్రాసివన్న ప్రతి అధారమయిఉంది నెప్పివారు కాబట్టి నావంభించిన ప్రతి మోతాబాకలో లభించింది కనుక మోనవల్లిగారినుండ లభించి ప్రతి ఈ పరిస్థితిలోని తెలంగాణా ప్రాంతం లోనే లభించి ఉండవచ్చు ననుకుంటు న్నాను ఇక ఈ కవులకు మూలస్థానమైన చిగుళ్ళరేవుల లేదా రేవులు చాలా ఉన్నవి.

చిగురుచెట్టును పెద్దనగారు పేర్కొన్నారని నాని నిపుడు కొన్ని ప్రాంతాల సరిది లేదా సురుగుడు చెట్లు అంటున్నాను. ఈ చిగురుయొక్క బహువచనం “చిగురులు”. ఈ పదం అచ్చుకమాత్రాంత్రకారం “చిగుళ్ళు” అవుతుంది కాబట్టి దాని ఉచ్ఛ్వంతమాటం “చిగుళ్ళ”. దానిపై గ్రామవాచక శ్రత్వాయాలు చేరి చిగుళ్ళ “పల్లె, చిగుళ్ళరేవుల, చిగుళ్ళరేవు అయి ఉన్నవి. వీనిలో ఈ కవులకు మూలమైన గ్రామం ఏదో తనిఖీలేవకపోయింది.

మనవారి గ్రంథచార్యమేమి గ్రాత్ర గాదు. ఆ మాటకు వస్తే నిష్ఠువు మొదటగా మన వేదాలు సోమకుడు దొంగిలించి నందులకే అవతారం ఎత్తవలసివచ్చింది

కాబట్టి ఈ కవిత్వనగరివాటికి బాగానే వ్యాప్తిలో ఉన్నట్లు మునుచరిత్రలోని “భరమై తోచు కుటుంబ చక్షురవగా- (పి. 9) అనే -పద్యంవల్ల తెలుస్తుంది. మరి ఈ కవిగారు కృష్ణీశ్వరస్వామివ స్థితిలో కొరతపడినాడో లోడోగాని “తాళిదళ సంపుట ప్రకరణాంతారంలో మాత్రం అర్థపుట తెలుపాలు” బాగానే తెలుస్తోంది

ఈనాడు దైవకంగా తనపేరు, తండ్రి పేరు, రయను కలిపినపుడు ఒకరి స్పర్శని తెట్టుపై మరొకరు ఆసులువారి అవకాశాన్ని కొట్టి కేస్తుంటారు కాబట్టి ఈ గ్రంథ చార్యులగూడ అట్టిదే అనవలె ఈరంగం లో కుద్దప్రతి వ్రాసిపెట్టుమన్నంతలో తమ పేర ముద్రించుకునేవారు కొందరైతే వ్రాసిపెట్టింది సంగ్రహించుకొని వెళ్ళి ముద్రించుకునేవారు మరికొందరు.

ఈ ప్రకటించుకునేవారు గూడ కొందరు మూలం ఏమాత్రం మార్చకుండానే ప్రకటించుకుంటే మరికొందరు పేరు మాత్రం మార్చి మరికొందరు లోపలి విషయంగూడ కొంత తారుమారుచేసి తమది అనిపించుకుని ప్రకటించుకుంటూ ఉంటారు. ఈ కవి ఈ చిగుళ్ళరేవులవలెందు తాడు. ఇక ఒక ఘట్టంలో మూలానికి ఈ కవి చేసిన మార్పులు కొన్ని చూపిస్తాను పరిశీలించండి.

— ప్రథమావ్యసం —

ఇది సైమికారణ్యకర్తలలో ప్రారంభ ముఖ్యుడి. అది ఈవిధంగా ఉంది.

1. మ. వరద శ్రీకమలాక థాంకరులకు
వైశంపయై వాడతో
శ్చరవేద ద్విజరాజమా క్త రస
విఖ్యాతిన మహాయాగమై
శరసారంగ సుకర్ణ పత్రగతులకు
సంగ్రామమై దేవతా
తరు సారానిమిమమృతోజ్యోతక
స్వస్థానానిన గానగన్. 1-42

జానపదాన్ని రెండవ భాగం భాగాలను రక్షించి, తమదార్జ్యాలి, మంత్రగతులనీ, తపస్సానం అని మార్చి నాడు. తమదార్జ్యాలలో 'శిష్టతల స్పష్టాన' అనేదిగా తరచరాని గుణాలను సూచి నాం తప్పిపోయింది.

2. శ. శురభియుదారమో మోయినిమో
 త్కరమో! యశ్చ కాలకాలమో
 పరమభూషాస్తమో! శాశివిభాసి
 తయో! నితయో! ఎట్లునో
 శురభియుదార, మోయినిమో
 త్కర, మోయశ్చ కాలకాల, మో
 పరమభూషాస్త, మోశాశివిభాసి
 తమే తసి స్వర్గమయ్యోతమ్. 1-48

ఇది ద్విపాదీ నీమితకు వివక్షాదు ఎట్ల
నన అనేరారు "అదిబోలు టెల్లనన" అనే
ఒక చిన్న మాయతో ఈ సాంతం చేసి
కూర్చాడు. అయితే యాక్కడే హునిధా
నికైతె అనేదానికం పె "హునిధానిక
యెన్నగ" అంటే విషయం ఇంతా భ్రష్ట
మౌంటుగా ఉండేది అనిపిస్తుంది.

8. ఎక్కువ

మాతా వశకాధిమాతాతమ క్రమక
 క్రమమంటిమిదేంద్ర మోవానమిదమ
 వామదేవుని వక్రమై వక్రకా
 త్యాజనామి సైవిజాన్యభూమి-14
 దీని కడు-

మధ్యపక్షకాధిరాసు మధ్యపక్షము
వైజయంతికుగ్రహా వాసవాకు
దేవు వక్షంబునంది నులింప వెలగ
(వక్షంబుని + ఎంచి)

అని మాటలలోని వనకాధిపతిని
వనకాధిరాజుం చేసి నాడు.

4. **శ్రీ విదేవం వారణాసిలో నివాసం**
వారణాసిలో
పనమొలంబొందు శీతపనమొలంబు

සමස්ත ප්‍රතිචාරය

సమీరగల్

నగమాలయందు జీవన్మత మాలందు.

146

కవిభంగా ఈ పీఠంలో ఉత్తరాధ్యాయాన్ని యదుకద్యంబాబుగా ఉండగా తలకవి కానిది వనమల తేలికవనమలందు, నగమల భూతవన్నగమలందు అని ఏకసమాస భువిరాబుగా చేసివాడు అంటే నాకే ఈ పద్యంలో మూలంలో నైమిశం "నిగమేదో"గా ఉండగా "పువేదో"గా చేసివాడు

ರ. ಸಿ. ಸುಬ್ಬರಾವ್

గణపతి, దేవతామహార
సప్తకమా మేధావ్రహ్మ విధుః
బ్రహ్మలేగాని బ్రహ్మవిద్యును గార
మంతవశ్చామర్య భువ్యగమం
బాడలేమిలిగాని బాడలేమిలుగాని
నాయును చిహ్నానిహితమం
మనుధర్మశిలాని

మనుధర్మశాస్త్రము
ప్రతి పీఠధర్మధర్మాధికము
సమయ విధిచతురంతర

సభినులింప, 1 49

ఈ పక్షంలో మొదటి రెండు పాదాలు ఉత్తరాద్ధాంతలో కలిసి ఉన్నవి. ఈ కవి వాటిని రెండింటినీ “పశ్చిమం మధ్య ప్రసారవిధం, సరకు కాశ్చాకుర్యధ్వర్య గతుః”, అని ఉత్తరాద్ధాంతం మార్చి పాదాన్ని కిక్కిరిస్తూ చెప్పాడు.

అంతేగాక గతంలో “బుద్ధజనుల
తంత్ర సభితులంప” అనగా చానిది అంతంత
నాడు “బుద్ధజనులెల్లెడత” అని మార్చి
లోక వ్యాప్తి నానించినాడు మొదటి కవి
వెనుకాన్ని-

உ. பி. சுவாமிநாதன்

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ
ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ, 1-50

అని వద్యాన్నంబా వృత్తియొనంగ
నివృత్తియొనగా చాన్నితను "వృత్తి" అనెను
సమాపకక్రియాంకాలుగా తీర్చివేడు.
అంతేగాక ఈ పద్యంలో "సైమికదృష్ట
మార్గంబు చూట్టి" అని ఉంది. ఇతడు ఈ
పద్యంలో "సైమికదృష్టం" అనే మాట
కాన్ని మార్చి చాన్నివనంగానే చెబుతూ
"సైమికవనము స్వర్గంబు" చూట్టి అని
కవించివారు.

ఈ తర్వాత మామంలో సైమిగంలో ప్రవహించే గంగానది వర్షపాతం అది, అది వసుచరిత్రలోని కుక్కిమిని తలపిస్తుంది. సైమిగంలో ఇప్పుడు గంగానది లేదు, చక్రర్థం అనే ఒక పెద్ద “మిడిమిడి” మాత్రం ఉంది.

[illegible]

దీన్ని యితరము

౬. నిరధిపోయి మొదలవడం కుదిన
 నుంభాతిహాస్య భా
 నిరధి నిరహాదత. నిరధిహాద
 మునుంభాదిన
 రుంభాదిన గదంగిన సుంభాదిన
 త్రితభానుంభాదిన
 కౌంభాదిన సుంభాదిన
 కౌంభాదిన సుంభాదిన

“గణపతిని గుర్తించి యని, “భగీరథులూచి”ని భగీరథులూచి యని సుపరిచి
నామం. ఈ చక్రంలో గణపంగానీ
జనమిలాలోనూ చమన లాగి ప్రియ వదం
గిన అని సువిందుకంగా ప్రయోగింపబడింది.

ఇతర విశేషం - ఇట్టి స్వచ్ఛానంగా
తింకా ఇనిలో అక్కడక్కడ కన్నది.

ఈ గం. కర్ణ పిమ్మట కొనవల
మాకునిగని.

తే. ఎవని కిరీపాదతీర్థంబు రెల్లజనుల
పావనులకేయు నెవ్వని భజన పరమ
పదము కృపనీయువారి

వైభవము మోక

తెలియ నానతియనె

సుందియనుడి. 1-64

వ. అని యిట్లు పురాణక్రమ నూచికంబు
అని ప్రమాణంబు లగ్గడించి యేతా
ర్యంబైన మహాభాగవత వైభవంబు
లానతిమ్మని యడిగినంగని అని ఈ
వచనం 9 బంకులుంది. 1 రీ

ఈ కవి ఈ వచనాన్ని పూర్తిగా
నిడిచి పైవచనంలోనే.

తే. ఎవని కిరీపాదతీర్థంబు రెల్లజనుల
పావనులకేయు నెవ్వని భజన పరమ
పదము పాధించి వారి వైభవము మోక
తెలియనానతి యనెనా తెలిపెనతడు.

అని కొనకాదులు అడగటం చివరన
అతికి వచనానికి బదులుగా.

క. నేనై వచింపనిది మీ
మానసమాల జొరదు తదను

మానము మానక

మానక మీరే యడిగిన

నేనది వినిపించు వినుడు

నీతిహృదయై

అని స్వతంత్రమైన పద్యం రచించి
నాడు. పై పద్యంలో "ఎవ్వని భజన
పరమపదము కృపనీయు" అని యెండగా
దాన్ని వరమపదము పాధించు' అని
మార్చటం గమనించకగిన విషయం. ఇది
పై కవులిద్దరికీ వరమపద ప్రాప్తి విష
యంలో ఉండే మరీభేదాన్ని తెలుపు
తుంది.

ఎఱ్ఱన కవిత్వము - జనజీవితము

—ముదిగొండ ఈశ్వరవరద

(గతి సంచిత తరుణాయి)

ఈకవులందరూ వర్ణించింది అక్కయి
విషయం - రామాజీ అభినవన, కాని -
లోవారపి చూచినప్పుడు ఎఱ్ఱయగారి
రచనలో కనిపించే ఆస్థాయిత - అను
రాగం - అద్వితీయ తక్కినవారి రచన
లో లేకపోవడం గుర్తించవచ్చు.

ఎఱ్ఱయగారి రామాజీ అక్కయి
'గ్రక్కన సంకల్పమందు మంచు'
వచ్చాడు. 'వక్షమర్క' చేర్చుకున్నాడు.
'శిరము వారెవ మూర్కొ' న్నాడు.
'మనక నింక బయంబున' న్నాడు.
'దురమన రెప్పనూర్చితివి దుర్దమదైన

విరోధి - 'వంక్షికంధరుడును నింక
గూలునని నామది నిశ్చయమిది నొంక'
దన్నాడు. అన్నింటికన్నా యుఖ్యంగా
'తమ్మద' అని ఆస్థాయంగా పిలిచాడు.
తక్కినవారిలో ఈఆస్థాయితమగులు
కవులైన చచ్చాడన్న సంతోషం - రానలు
దీని ముఖంగా చంకగనన్న ఆర్మి
విశ్వాసం మోత్రమే తోచికిస లాడు
కున్నాయి.

అయితే ఈ భేదం ఎందువల్ల కలిగిందో
ఎఱ్ఱయగారి కాలంలో చేర్చాన్ని మర
కల చొరికుంది కాపాడటానికి 72 మంది
నాయకులతో కలిసి ప్రాంతాతేమార్పిడి

ఈవిధంగా యితరు ఇందులో ప్రతి
పద్యాన్ని ఒక విభక్తిపిత వచనం, ఒక
దళంపిత పాదం అన్నట్లుగా ఏదో
ఒకటి మార్చి దానిపై తన ముద్రవేసి
వచ్చాడు. మరికొన్ని స్థలాల్లో పద్యా
లకు ప్రతిపద్యాలు వ్రాసివేశాడు. మరి
కొన్ని కొత్తవివేదా చేర్చినాడు.

ఈనాడు పైకిల్లు, మూటరు, రేడి
యోలు, కార్లు వంటి యంత్రపాశుగ్రుల
దొంగలు ఎక్కువైతారు. వారు వానిని
దొంగిలించినపుడు కొందరు వాని నెంబరు
పేట్లు మోత్రమే మార్చగా మరికొందరు
వాని రంగువేదా మార్చుకుంటారు.
ఇంకా కొందరు ఆ యంత్రాలలో మంచి
భాగాలకు తొలగించి వలీకాటిలో లేదా
వలీకాటిని తొలగించి మంచువానిలో
చేర్చుకుంటూ ఉంటారు అలాగే ఈ కవి
గూడ ఈ కావ్యంలో ప్రతి పద్యాన్ని
ఏదో ఒక మరమ్మతు చేసినాడు. వానిలో

కొన్ని మూలాన్ని మెరుగుపెడుతూ ఉం
డగా మరికొన్ని దిగబాదుతూ ఉన్నవి.
కాబట్టి ఇందులో ఒక్కొక్క పద్యాన్ని
తీసివది ఈ అభినవ చారిత్రక చరిత్ర
మార్పులకు చేర్చులకు సమగ్రంగా
చర్చిస్తూ పోతే అది ఒక సమగ్రమైన
ధీనిప్పే అవుతుంది.

అందుచేత నేను స్థావరాలకంగా
ఒక పుట్టాన్ని మోత్రం ఇందులో చూపి
నాను. దీన్ని సమగ్రంగా బౌద్ధిత్వా
నాచిత్యాలు నుదోహాన చర్చించినపుడు
కావ్యప్రపంచానికి మరెన్నో శ్రోత్ర విష
యాలు గూడ తెలిసే అవకాశముంది.

ఇది మూలం వయ పద్యాల కావ్యం.
ఈ కవిగారు దీన్ని తొమ్మిది వంతులకు
వదించినాడు. జిల్లామంత్రి లెవరై నా దీని
ప్రత్యంతరం వెళ్ళ పట్టుకుంటే ఇది వారికి
ఒక Ph.D. పట్టాని ఇప్పించగలడు.

(కీక)

స్వాతంత్ర్య సమరం సాగించాడు. ఆ యుద్ధంలో అతడి తమ్ముడు-పరాక్రమ-వంతుడు-సాహసి-సర్వ సైన్యాధిపతి బస మల్లారెడ్డి కొండంత అందంగా ఉన్నాడు. ఆ అన్నదమ్ముల అనుబంధాన్ని ఎట్టుకు గారు ఇలావర్ణించారు.

'రామనథ అమ్మలుడు - ను
త్రామకుతుడు ధర్మజానక జగ సా భాత్రం
దేమెయి నెరవుడు రామెయి
తేనువ్రతు గొల్చె మల్లవిధుడు భక్తిన్!'
— పారికంకం-అవతారిక-29

రామణి అమ్మలుడిలాగ-ధర్మరాజు అయినా లాగా తేమారెడ్డి మల్లారెడ్డి తోడై-నీడై నిలిచాడు. 'తేజం శక్రం తోటి యుద్ధంలో మోత్రితేకాడు. ధర్మ ప్రతిపక్షం కోసం జరుపుతున్న జీవన పోరాటంలో కూడా!

ఇంతటితో యుగోగ తులనధర్మంలో మహాతద్యం కూడా చెప్పాడు.

'రాజావర్షణునం బ్రతీతధరణీ
పాలాతలిం దోలియె
త్యాహోదగ్రుడు మోటుపల్లి గాని
సప్తదీప్త సవ్యస్తు సం
దోహంబు దనకిచ్చు నెచ్చెలి సమాద్రం
ద్రీతి తోపించుచున్
మాహాత్మ్యంబు వహించె మల్లరధిని
నాధుండు గాఢోదతిన్!'
— పారికంకం-అవతారిక-28.

రాజీయంగాను-ఆర్థికంగాను- యుద్ధ తంత్రరీత్యా మోటుపల్లి రేవు అలోచనా చాలా ప్రామాణ్యాన్ని సంతరించుకున్నది. అది ఎవరిచేతుల్లో ఉంటే బారు త్యా సమాద్రం మీది వర్తకానికి అధిపతులై తారు. విదేశాల్లో సంబంధాలు పెంచు కోగలుగుతారు. అందుకల్ల ఆ రేవుపట్టణం కోసం ఎన్నో యుద్ధాలు జరిగాయి. అది ఎన్నో రేవులు మోరింది.

కాకతి ప్రతాపరుద్రుని జయించిన తర్వాత ఆ రేవును తురుష్కులు ఆక్రమించుకున్నారు. దానివల్ల వారికి ఎన్నో లాభాలు కలిగాయి.

దేశవిముక్తి కోసం పోరాడుతున్న స్వాతంత్ర్య యోధులకు ఆ రేవును చేజిక్కించుకోవడం ఒక ప్రధాన అవసరమైంది. అయితే దానిని పాలిస్తున్న తురుష్కు సేనాధిపతి అల్లాఉద్దీన్ కలియంగ రావణుడు, అసహాయ కూరుడు. యుద్ధతంత్ర నిపుణుడు అతడితో యుద్ధానికి తలపడడం కోరి కోరి మృత్యువును ఆహ్వానించడమే!

అలాంటి సమయంలో అతిశక్తివంతమైన అతిశక్తివంత వ్యవధిలో ఆ రేవును జయించడానికి తూనుకున్నాడు మల్లారెడ్డి. తూనుకోవడమేకాదు జయించి, అల్లా ఉద్దీను కలగొట్టి అన్నగారి మొదటి కామక చెల్లించాడు.

ఆ అనంద సమయంలో తేనున్న ఎట్టుకుగారు వర్ణించిన 'రామన్నలాగే తమ్ముడ్ని చేదీసికొగలింది' ఇక మధ్యాంధ్ర దేశాన్ని తురకం వారినుండి జయించ గలమన్న నమ్మకం వదిలింది' అని ఉంటాడు. నిజానికి ఆ తేనున్ను చూచేతన రామన్ను తీర్చిదిద్దాడు ఎట్టున్న.

పైరామాయణ వద్యాలలో రామణు-అమ్మలుడు-ఇంద్రజిత్తు అనే పేర్లను తీసి తేసి తేనున్న మల్లన్న - అల్లా ఉద్దీన్ అని మార్పునంటే అతరాలాతిహాతాయి.

ఇంతేకాదు ఎట్టుకుగారి వద్యాలలో మహావిశేషంకూడా ఉంది.

'దేశముఖున్ దోర్మర్య మేపారగా
ననిలోగూర్చెద' నంటున్నాడు భాస్కర రామణుడు.

రంగనాథరామణుడు 'నాచేత జయ్యనింక పలుకొర్యభవదైన పంక్తికంభరుడు' అంటే.

మెల్లరామణుడు 'నాచేత తక్కుముద్రను నీచుడు తెగులెల్ల నిజమ' అన్నాడు.

ఇక విశ్వనాథ రామణుడు పెదవియే నిప్పలేడు.

ఎట్టుకుగారి రామణుడు మాత్రం 'మరమన లెస్సగుల్పితిని దుర్బుడైనవిరోధి-పంక్తికంభరుడును నింక గూలునని నామది నిశ్చయ బుద్ధి నొంచెదన్', 'మనక నింక జయించున్' వన్నాడు.

పైరామాయణ రామణుడిని 'నేను చంపుతాను' అనగా ఎట్టుకుగారి రామణుడు 'రావణుడు చపాదని - మనక జయం కలుగుతుందని నాకు నమ్మకం వదిలింది' అన్నా దేశాని 'నేను చంపుతాను' అనలేదు ఎట్టుకుగారు తుదిభంగా త్రాయడంలో ఒక గొప్ప రాజనీతి విశేషంఉంది.

నిజానికి అందరూ చెప్పకనేడి రామణుడు రావణుడిని చంపాడని. ఇది పాక్షిక సత్యం మోతగానే. రావణవధకు రామణు-అమ్మలుడు-మగ్గీత్రుడు - విభిన్నులు-అసంఖ్యాక వానర సేన - అన్నింటికన్నా ముఖ్యంగా ధర్మం కారణమయ్యాయి.

అలాగే మోటుపల్లిని మల్లారెడ్డి జయించాడనడం 'తేజం బ్రేవచారికం' మోత్రితే! అతడి వెనకాల తేమారెడ్డి-72 మంది నాయకులు-ప్రజలు- స్వాతంత్ర్య పీఠాస-ధర్మపీఠ ఉన్నాయి.

రాజనీతి చతురుడైన నాయకుడెవ్వరూ 'నేను చేకాను - నేను చేస్తాను' అనరాదు. 'మనం చేకాం-ఇది మన సమిష్టి విజయం-ఇది మనం వరికొప్పిధం' అనాలి, ముఖ్యంగా ఎవరికి వారుగా చీలిపోయి సర్వతంత్ర స్వయంప్రభుగా బ్రతుకుతున్న

ప్రథమాంధ్ర పరిశోధకుడు - సింగన

—డా॥ జి॥ యమ్. రావ్.

తెలుగు సాహిత్యంలో ప్రత్యేకము సంకలన గ్రంథం మనకి సింగన సకల నీతి సుక్కులం గ్రంథ సాహస్యంపై ఏకమయ్యింది. ఇందులో గ్రహించవచ్చు సింగన నీతికి పధాన ముఖ్యతగా చేసుకోని ఈ గ్రంథాన్ని ఎందుకు మార్చుచేసాడో 'నీతిపారి' మంచి ఉటంకించిన 'నీతికాస్త్ర' ప్రకంబ వలన తెలుస్తుంది.

(11వ పేజీ తరువాయి)

72 మంది నాయకులును ఒకత్రాటి మీద నడపాల్సిన బాధ్యతగల నేమారెడ్డి అనుట అనుకూలము. అప్పుడే అతడి అనుచరులకు ఉత్సాహం కలుగుతుంది. నాయకుడి మీద విశ్వాసం-అభిమానం పెరుగుతాయి.

నిత్యం మల్లారెడ్డితో సన్నిహితంగా ఉన్న ఎట్టుడుగారు ఆ సోదరుల సుఖాదులను చూస్తూ ఉన్నప్పుడు ఆకలింపు చేతు కొని తన కావ్యంలో నిబంధించాడు.

మరో విశేషం కూడా ఉంది ఎట్టుడుగారికి మల్లారెడ్డి మిత్రుడు. ఆవుడు. అతడినల్లె జనునకు నేమారెడ్డి అస్తానంలోకి ప్రవేశం ఇచ్చింది. ఈ సత్యాన్ని నేమారెడ్డి చూసినంత అవకాశంలో చాలా ఘనంగా చెప్పుకున్నాడు.

'నాతమ్ముండు ఘనండు మల్లరధిని
నాధుండు నిన్నాతర
క్రితోడన్ సముపేయ నేని
యెందులకేపట్టి మోకిచ్చుటన్.'
—అవతారిక - 89

(సకలం)

మీ "నయమార్గంబున అక్షి, అక్షి
గలవో నారాయణుండుండు ని
శ్చయ మున్నో పర ధర్మవృత్తి
నిజస్థానంబు కన్యూమై
జయ మల్లప్పుడు మల్లసిల్లః
ద్రిబగళ్యం సేక్కుమై కావునన్
నయ కాస్త్రులై వివేక ధన్యునకుః
చంతాండ్ని మెల్లప్పుడున్" (88)

సింగన తన గ్రంథాన్ని ప్రబంధంగా సంకల్పించాడు. సకల నీతులకి విషయ విభాగం చేసాడు మధ్యమధ్యలో "అట్టి యెడ, అది యెట్లైన ఇంక వివేకయోగ పరీక్షణంబును, దమ్యంబున యాత్మ రక్షణ కయ్యును వివేక పరీక్ష విధానంబును నెట్టికనిన, నేనాచిత్తంబున వరధరింపును" మొదలయిన చిన్న చిన్న వచనాలు విషయానుక్రమణిక అనుకూలంగా రచించాడు.

సింగన తన గ్రంథాన్ని కడ్యగద్యా లతో సంకలితం చేసాడు. చంపూ రచన మోదిరిగ మార్చు చేసాడు. కాని వచనాలలో కూడ నీతిసంబంధి విషయాలు ఉండడమే నీనికి కారణం.

సింగన పేర్కొనినట్లుగా ఈగ్రంథం సకల నీతులను స్పృశించినది కాదు. నీతిలో కావలసిన ప్రజ్ఞాసంజ్ఞా ఉంది. నాచక అక్షణము, ప్రాజ్ఞానాచారము, పురోహిత నీతి, యాజ్ఞపద్య, వ్యోమిని బోధు, విద్యాంశుడు మొదల అంశాలకు చెందిన నీతులు కొన్ని విశేషణంగా కనిపిస్తాయి. 17 గ్రంథాలనుండి వివిధ నీతు

లకి సంబంధించిన కథాంశాలు ఏక కీర్తి ప్రాశస్త్యంగా ఉండలే కారణంబున.

గ్రంథం మార్పులో విషయానికి ప్రాధాన్యం ఇచ్చాడు. కవులకిగాని, గ్రంథాల కాలక్రమానికిగాని ప్రాధాన్యం ఇవ్వలేదు. నీతికాస్త్ర ప్రకంస అనే అంశంలో నీతిసారము, ముద్రామౌక్యము, పంచతంత్రీ, నీతి తారాళి, కామంద కము, పురుషార్థసారము, సభాపర్యము, ముడియము అనే గ్రంథాలకు కలెక్టర్ కొన్ని వద్యాలు ఉన్నాయి. ఇందులో సభా పర్యము, ముడియము అనేవి గ్రంథాంతరాలు కాదు. ఒకటి భావతర్కభాగం అయితే రెండోది తాను స్వయంగా ప్రాశస్త్యం. ఇందులో "నయమార్గంబున" అనేది మొదటి కడ్యం. పేజీలు 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40 సంఖ్యలుగల కథాంశాలు ముద్రామౌక్యంలోని వద్యాలకు మధ్యలో పంచతంత్రీలోని వద్యాన్ని పొందుతుంది. నీతివైష్ణవం మొదటి మూడు వద్యాలలో చెప్పుబడింది. రెండవ వద్యం (అనుచు జలంబి) నీతివైష్ణవికిగాని, ఏదో ఒక అంశాన్ని జతపరిచాని చెప్పిందికాదు. రెవ కడ్యం (నిత్య నైమిత్తిక నియమ మతాదుల) మోడ అనుకూలం. ఒకటి అనుకూలకే ఉపయోగ పడేది. రెండవది ఏ రేల వద్యం నీతిని ప్రకటించాలనేది విషయం. రెవ కడ్యం (అరయగ కడ్యానుజ్ఞ) కల-గ్రంథాల్లో సంతర్పానుసారంగా చెప్పిన నీతులన్నిటిని వేరుచేయడ మనేది విషయం. మర్నీ ముద్రామౌక్యంలోని నీతికాస్త్ర ప్రాధాన్యాన్ని ఉద్గండించే రెండు వద్యాలు ఉటంకించాడు.

"ఈ నీతి దుర్గ భాంబ
నారాగ్యుల ద్వార మ్రత కలిమియోహు
గార భేట భూమి తెచ్చెడు
సారమ యెవరవలయును నానాభావమున"

అని ముగించాడు. ఇది సింగన వ్రాసిన వర్ణం. పై కూర్చుంటున్న సింగన గ్రంథం మూర్ఖు విషయంలో అనుసరించిన నీతి కూడా విశదమవుతుంది. తరిశోధనలో పోషక ప్రికతో ప్రాధాన్యంగాని కాంక్షయినది కాదు. విషయానుక్రమంకూడా తప్పక పాటించవలసిన విషయం. ఆ రెండింటి విషయంలో ఈ గ్రంథం ముచ్చుకునక గా నిలుస్తుంది.

గ్రంథాదిలో కవిత్వ సుగ విశేషాన్ని చెప్పాడు. తదుపరి నీతికావ్యమే సుకలన వస్తువుగా ఎందుకు స్వీకరించాడో వివరించాడు. రాజనీతి ప్రధానమైన ఈ గ్రంథంలో రాజానే ప్రాథమిక వస్తువుగా స్వీకరించలేదు. రాజ్యానికి, రాజ్యాంగానికి ప్రధాన వస్తువు దుర్గ సురక్షణ. దానినే ప్రథమాంశంగా స్వీకరించాడు. తదుపరి వస్తువు రాజాజ్ఞ పాలన. ఈ విషయాన్ని సరిగా గమనించకపోతే తరిపాలన కంటకంగా మారుతుంది. బలవంతుకు బలహీనుణ్ణి హింసిస్తాడు. అటువంటి రాజానుకూలం, అతనికాదు చెప్పాడు. రాజ బంధువులను నురించి వివరించాడు. అంగీకరించి విడుచుట అనే అంశాన్ని స్మరించాడు. రాజా ఒకరిని ఆకరించి, నిరాడరగత నురి చేయకూడకనే విషయం ఇది. ప్రథమాశ్వాస వస్తువు అంతా రాజనీతివరంగానే గడిచింది.

ప్రథమాశ్వాస ప్రాథమిక వస్తువు దుర్గ సురక్షణ చెప్పడానికిగల కారణం, దుర్గం కట్టుదిట్టంగా ఉంటే రాజాక్షేమంగా ఉంటాడని, రాజా ఉండగానే సుఖిగాడు. అతని తరివారము, ఆ రాజ్యంలోని ప్రజలు రాజాజ్ఞ బద్ధులుగా ఉండాలని (ఉన్నాడని) రాజా మనకాంతోపాటు అతనికాదు కూడా ఉంటాయి. కాని నుగుసంపన్నుడై ఉండాలని (ఉన్నాడని), రాజా నీతిని ప్రదర్శించాలని (ప్రదర్శించాడని), ఆదరించిన

కాలి నిరాడరగత నురిచేయకూడదని (అలా నిరాడరగత నురిచేయలేదని) అహారం విషయంలో జాగ్రూకుడై ఉండాలని (ఉన్నాడని) భావించాలి. ఇది ప్రథమాశ్వాస వస్తువులోని ఏకతః తార్కాణగా భావించవచ్చు.

ప్రథమాశ్వాసంలోనే రాజాదాయ వ్యయ ప్రకారము అని కొన్ని నీతులు పేర్కొన్నాడు. దీనియాశ్వాస ఆరంభంలో కరణీకృత నీతులు కొన్నిటిని పేర్కొన్నాడు. అదాయ వ్యయాల విషయంలో గాతా, కరణం వీరిద్దరు ఏవిధంగా ఉండాలనేది తెలుస్తుంది. ఇలా పలు రకాల రాజనీతులు నీతిగా అమర్చడంలో ఒక ఆశ్వాస పక్షాన్ని అవలంబించాడు.

నీతి సమబంధించిన అంశాలని సుకలనం చేస్తూ రాజనీతి అనే ఏకాంశాన్ని సింగన ప్రధానాంశంగా ఎంచుకున్నాడు. అటువంటిప్పుడు రాజవర్ణనతోగాని, రాజనీతితోగాని గ్రంథం ప్రారంభం కావాలి, కాని దుర్గ సురక్షణతో ప్రారంభించాడు.

ఉ. అరసి రాజకంబుల ప్రజావలికల్ల
నివాసమయ్యు ధం
దారములున్ బలంబులై కటంబుగఁ
దాఁతఁగ జోలు దుర్గమే
దూరమణికుఁడేలుఁ బరిభ్రాంతిగ
దానికి వచ్చిరై ప్రజల్
భూరి ధనంబు గూర్తురది వోలునై
కాద నివర్ధనమన్ (కామండకము)

ఇది పురవర్ణనకి మారుగా మార్చినది. లేక పోతే దుర్గ సురక్షణమే సకల నీతి సమ్యక్తంలో ప్రథమ నీతిగా చెప్పవలసినదే. ఇందుమించు కవులంతరూ పురవర్ణనతోనే కథాప్రారంభం చేస్తారు. తదుపరి తరిఖ, కోట, గుడ్డాల, ఏనుగులు,

ఉద్యానవనాలు, పుష్పవానికలు మొదలైనవి వర్ణిస్తారు. పురవర్ణనలోకూడా విషయానికి కాక సాంకర్యానికి ప్రాధాన్యం ఇస్తారు. ఉరుకరమైన పౌర్యమౌళికం, చిత్రకవారి, కత్తచారు గోవురములు, మహార సుపడతో, దురాపడమై ఉండంటే ఆ పురాన్ని నిర్మించడానికిగల అంతర్గత రక్షణని ఉద్దేశించే. కాబట్టి సింగన పురవర్ణనకి మారుగా దుర్గ సురక్షణని ప్రాథమిక వస్తువుగా ఎంచుకున్నాడు.

సింగన సకలనీతి సమ్యక్తంలోని వచన రచనల్ని తరిఖిస్తే, వచన రచనా విధానం, వినియోగం, ప్రాధాన్యం, తరిఖా మం మొదలైన ఎన్నో అంశాలు తెలుస్తాయి.

“మఱియు వరనాథుం దొక్క పని యిచ్చెదనని యాసుఁ జూచి కాలయాత నంబుఁ జేయం దిది తనివిన యభిమాని యును, దాఁజేయ తలవదనిన పని యితండు గావించెని మిథ్యాదూషణంబు నేయనోదిన యతండును... నిమిత్తంబు లేక పెడతలలు వడ్డ యతండును, నభూజిత భాజార్లుండును, శ్రౌతద్రవ్యకళ క్రుండైన భాగాభిలాషుండును, బరిష్ఠి నుండును, బహిష్కృతుండును నన నిట్లు పెవ్వరిదిన యిన్ని పెరంగులవారలును భేదాల్లులుగా పెతంగవలయు” (సకల నీతి సమ్యక్తము-109)

సహాపాతు నిమాతలలో భేదోపాయానికి చెందినది వచనం. కామండకంలోది. దీనిలో ప్రార్థనార్థానికి చెందిన ఏడుగురిని, భీతవర్ణానికి చెందిన ముగ్గురిని, మౌని వర్ణానికి చెందిన యొగ్గురిని, మతోపదకోండంబుండిని సంఘటనాత్మకంగా చెప్పాడు. వీరిందరిని రాజ భేదోపాయం చేత వళం చేసుకోవాలి. ఇది విషయ ప్రధానమైనది. కాబట్టి వచనమే అత

శ్రీ కనకదుర్గానందలహరీ .

శ్రీ శంకర భగవత్పాదకృతము

—శ్రీ చిద్రావరి శ్రీరామకర్మ

౧౬

శ్లో. పురాణలేఖంగం పుంకనికరంబైః
పరివృతం
మనివ్రాతైర్భూతం ముఖయోః
కల్పద్రుమనిధిం .
క్రయంత్యావంధం విచలనహితా
ఇవచరం
కటాక్షస్తే కార్యమయి
కనకదుర్గే భగవతి!
క. పుంకహృదయే కామ్ర, మేని
మృదయాంభోబాంతిహితానిమి
కలికాయై కురద్రుమోపమ
నిబాంక ప్రాభవశ్రియమయి
అశోకంబులవలె జాల్మగదా
నీవా చూపుతామయి
కలితంలేనమకంబ నింపగదనే
కల్పాక్షి! దుర్గాంబికా!

౧౭

శ్లో. హరిబ్రహ్మబ్రాహ్మైః క్రుతినిధిర
గీర్వాణనిచయైః
వసిష్ఠవ్యాసాద్వైదివ
వరమబ్రహ్మ యుగిధిః .
మమైరాకామ్యాస్యకం
కథిదామద్విత్పాతయి
కటాక్షస్తే కార్యమయి
కనకదుర్గే భగవతి!
క. వేదోబాహ్యమయి జాల్మనిధి
దేవేంద్రాదుత దేవతా
వేదాన్తజ్ఞ వసిష్ఠమనిమయి
ఇహలో మహాత్మ్యం కథ

శ్రీకృష్ణంబున కటాక్షదురుల
జిత్రంబుల గోరీ
తాదృగ్దృష్టం నావయంబులమై
తత్త్వే! దుర్గాంబికా!

౧౮

శ్లో. నిరిందిర్యద్యోగా ద్విత్వవయతి
లోకాన్ ప్రతిదిశం
విదత్తేఽక్ష్యో నిధిభజకాం
రక్షణ నిధిం .
లలాటాక్షో వక్షోఽభవ కళిం
సంహారకరణే
కటాక్షస్తే కార్యమయి
కనకదుర్గే భగవతి!
క. ఏదృక్పంగతి బ్రహ్మలోకముః
దామృష్టింకఃగా నర్హిః,
శ్రీశివతః సర్వలోకము
రక్షింకంగః దామృష్టో
అవక్షాధ్వరకాళకం దళిం
సంహారకరణం వక్షోః
తాదృగ్దృష్టం నావయంబులమై
తత్త్వే! దుర్గాంబికా!

౧౯

శ్లో. ఉలోభాగే కంభోద్వికచవన
నీలోత్పలక
క్రమం సంకృష్టంతో మృగమదరం
ఫలఫలకే .
కలోగ్రే గంగాయం రవిదుహిత్య
సందేహా జనకాః
కటాక్షస్తే కార్యమయి
కనకదుర్గే భగవతి!

మ. ఎకవింశత్యంతో మహోత్సవం

శ్రీమహాకామవక్షయై
మదుటన్ గమ్యరూపముం బడయి
యన్ మూర్ధాగ్ర గంగామతీ
వదితానన్ యమనాననీ భ్రమణి
సంధానించు నీచాత్రురై
పు వయాద్ధ్యంబుగ నావయంబులమై
మంభోబాక్షి దుర్గాంబికా!

౨౦

శ్లో. మహియ శ్రీలహరగ
వటుపాటచ్చరమితి
కృతాశాంతాగతంబు క్రుతినిమం
నీలోత్పలమివ
తవభ్యర్థం యతాస్పృహ
నిజైశ్చకృతాః
కటాక్షస్తే కార్యమయి
కనకదుర్గే భగవతి!

క. నాకాంతిన్ హరియంచు దొంగయని
కర్ణాంతోత్పలంబున్ వగన్
వీకనబట్టగఁబంది క్రీణగతిమై
వెన్నాదెనా నొప్పె నీ
శ్రీకాంతాక్షి యగము స్వీయవిక
శ్రీమహామంబు బాడనో
శ్రీకంఠకృతి నమ్మ గాంచనే జయన్
నీవ్యాంబు దుర్గాంబికా!

౨౧

శ్లో. కలంబాసాస్తవహతి కృతాం
నిత్యుదయ
త్యమం చంద్రం హిత్యాతక నదన
చంద్రాశ్రమివన్ .
స్థిరం తేజం తద్వ్యవయిమితి మత్స్య
నయనయో
ద్యుగం కామారీతేస్య!
కనకదుర్గే భగవతి!

(సకేతం)

వసుచరిత్రము - ఒక పరిశీలనము. II

—డా. చిర్రావారి శ్రీరామశర్మ

(1-7-91 సంచిక తరువాయి)

తలుపురు పరిశీలనలు, విమర్శలు వసుచరిత్రమును మనోత్కృష్ట కావ్యమును ఒకటి వారు చూచిన పాత్రులనుబట్టి యుక్తయుక్తతలను పరిశీలించవలసియుండును. వానినిగూర్చి విచారణలు ఆ యా విమర్శగ్రంథము లాధారముగా జేసికొని లేయవలసియుండును. ప్రకృతమున ఇందు తూర్వమున జానపదీయ దోషముల నాధారముగా జేసికొని ఇందలి ఉత్తమ కావ్య అష్టితత్వమును సూచించును. ఇందలి విమర్శ మెట్లున్నది ఇందు జానపదీయ దోషములు దోషములేనా? దోషాధానములా అని పరిశీలించవలెను. ఇందు ప్రధానముగా దోషములుగా ఎంచబడిన విషయములివి.

- 1) ధర్మోపదేశము వ్యంజనా వ్యాపారము వ్యాపారమునైనను మూచించబడలేదు.
  - 2) అవివాహిత మిధున సంతతిని వాయుకుడు పరిణామమొందు యుక్తము?
  - 3) కనురాజు చరిత్రము పుణ్యక్షేత్రమున ముగిసా?
  - 4) నర్మసచివుని అసత్యకథనము దోషయుక్తము గాదా?
  - 5) 21 లేక అధిక వయోభేదము వాయుకావాయుకులయొడ అనుచితము గాదా?
  - 6) యతిభంగములు.
  - 7) ప్రతి పద్యశ్లోకము అందునను అప్రకృతశ్లోక రసభంజనము గాదా? అప్రకృతశ్లోక ప్రయోజనము?
- దీని విషయము విచారించవలసియున్నది. క్రమముగ విచారించును.

1. ఇందు ధర్మోపదేశము లేదనుట అవిచారింపరమణీయము. కుత్తిమతిని బలాత్కరించు కోలాహలీని కావించుట, లేదా నది సుపరోధించు పర్వతమును తొలగించి జలపాధితులను రక్షించుట వీరిధర్మముగా జూచినను ప్రభువుయొక్క ప్రజాసంరక్షణ కర్తవ్యమును అర్హతావరాధిగతులను వ్యంజనా వ్యాపార వ్యాపారమున కర్తవ్యములుగా ఉపదేశించుచున్నది. దానిచే ఇంద్రుడు సంతోషించుట విమోచనము నిచ్చుట మొదలగువానిచే ప్రజాపరిపాలన మూలధర్మము లేవలెనోషమునకు కారణమగుటగూడ నిరూపించబడినది. పురరాజునర్మములందు ధర్మ మభివ్యక్త ముగియుచున్నది. అది ఉత్తరాయణమును వర్ణించుచు 'దోషాంతకావీని' క్షిప్తములై 'అరవిందాత్మ'కు దక్షిణదిక్కు నుడయినగూడ నిడిచి ఉత్తర దిక్కునకు వచ్చెననుట దోష పారిపోయినాడుగదా యని ఉపేక్షించుట యుక్తముగాదు. వానిని పట్టి క్షిప్తమునైనదే అను ధర్మమును మూచించును. ఈ తీరుగా పరిశీలించినచో కనుచరిత్రమున ధర్మము వ్యంజనా వ్యాపారముచే నైనను మూచించబడలేదనుట యుక్తము గాదు.

2. అవివాహితుల సంతతిని స్వీకరింప నమిసా? యనునది రెండవది. సయ్యలకు ధర్మము లోకాధార్యమే. ఎవరికి ఏది విధింపబడెనో అది వారికి ధర్మము. ధర్మ కాస్త్రము మరపుట మద్దేశించి విధింపబడినదిగాని నదీపర్యవృత్తము మద్దేశించి నాదు. ఇచ్చట నదీపర్యవృత్తము జడములు

గావు. తదధిపాకర్మముగూడ మోసపుటు గాదు. దేవతలు గావలసియుండును. దేవతల మోసపర్యవృత్తముల బద్ధులు గారు. 'కాస్త్రంతుమమస్యోదికారమ్' అని స్మృతి నిర్ణయము. కావున వారికి వివాహ మయ్యెనా? లేదా? అవివాహిత మిధున సంతతి ధర్మసంతతి యగునా? అను ప్రశ్నల ప్రకరణమున కావులేదు. వివాహాది సంస్కారములు దేవతల మద్దేశించి విధింపబడనందున తత్కాల సంతతి యీ అధర్మసంతతి గానెరడు. బలాత్కారము దోషమే అది ప్రాణిమాత్రమునకు సంబంధించినది. కావుననే కనురాజు కోలాహలీని నభాగ్రమున మోటుట ద్వారా క్షిప్తమునకు వెళ్ళబడినది. గాన ఇంక ధర్మకోక ధర్మకాస్త్రతత్వ మెఱుగవలెనుటచే మాత్రమే గలుగును. కాస్త్రమున ఇంకధర్మము గన్పట్టదు. అంతేగాక.

మత్స్యభిత్వాచ ధిత్వాచ శ్రోక స్తీం
యదతిం గృహత్.

త్రవహ్య కన్యాకరణం రాక్షసో
విధిరచ్యతే.

అను వచనము ననుసరించి కుత్తిమతి కోలాహలీని విషమునున కేకల రాక్షస వివాహ మనడగును. అట్టి వివాహము "పంచానాస్తు త్రయోధర్మ్యాః" అను నెడ ప్రాజాపత్య గానర్వ రాక్షసములు ధర్మానపేతముగా గ్రహించబడినందున వారి సంతతి అగ్రావ్యముగాదు. అభ్యుపగమపాదము ననుసరించి ఏకాద్వి దోషమొ ఉండుననుకొనువారు "స్త్రీరక్షిం దుష్టులాకషి" అను ధర్మవచనముగూడ స్మరింపవలసియుండును. తునిధిమైన విధానము నేటి లోకవ్యవహారమున లోకదుష్టమగుటచే నింద్యమే వాటి దృష్టితో చూచినచో లోకదుష్టముగూడ గాండునకు గ్రాహ్యమగుటలో సంశయములేదు.

8) వసుదత్తంలోని వసురాజు చరిత్రము పుణ్యశ్లోక కీర్తన మగునా? అనునది మూడవది. అర్జునుని పాదుషేయ-కావ్య నిక గ్రంథములలో నాయకుడు అతని గుణకీర్తనములవలన గలంగు ఫలములో తారతమ్యము లుండవచ్చునుగాని పాదుషేయమే, కల్పితగుణకీర్తనమే అయినంతమాత్రమున ఉత్తమచరిత్ర కీర్తనము అఫలము గానేరదు ఇక వసుదత్తమున గల వసురాజుచరిత్రము సమాలంకరముగాని అమాలముగాదు. ఋషి కావచకమున జన్మించి ఇంద్రుడై త్రివిధమున ఉపరిచర వసువగుటయాలమున గలదియే భారతమున క్యుచ్చచరిత్రమైనను వసురాజు గుణ గణములు పూర్ణమున వైష్ణవభండ పంచమధ్యాయములయు వ్యాసభట్టారజునచే వర్ణింపబడినది. అంటే 8వ అధ్యాయమున భారతగాథ విస్తృతముగా వర్ణింపబడినది. మిగిలిన కావ్యములందుకంటే కల్పనావైరిత్ర ఉన్నచోట వాస్తవమైనను అకల్పనగూడ తత్వజ్ఞులకు ధర్మమౌల్యముగాగోచరించుచున్నది. కావ్యము శేషం చరిత్ర జ్ఞానజనకము కారాచా గావున కవికల్పన మున్నను పుణ్యశ్లోక దగు నాయకులకంటె పాపాపనోదకముగా గలదు. కావున వసుచరిత్రముందని వసురాజుకీర్తనము పుణ్యశ్లోక కీర్తన మగుటలో విప్రతిపత్తి గన్పట్టుటన్నది.

4. నరమృతమనియేటలలో అసత్యము దోషము గాదా? అనునది నాల్గవ విషయము. సత్యవచనము రెండు విధములు. ఒకటి సత్యవ్రత దీక్ష. ఇందు ప్రయోజనమున్నను లేకున్నను సత్యమునే వలికి తీరవలెను. ఇట్టి సత్యవ్రతము ఉత్తమలోక హేతువుగా ధర్మశాస్త్రములందు నిరూపింపబడినది. దీని స్వరూపము తెలియుటకు ఈ క్రింది ఉదాహరణము గమనింపదగియుండును. మిత్రుని ఇంటికి వెళ్ళి “ఏ చెప్తున్నావు” అని ప్రశ్నింపగా అతడు “ఏం

చేయుటలేద”ని సమాధానించినప్పుడు సత్యవ్రతదీక్ష ఉంటే పంగపడినట్లే. “నహికర్మిత్ త్మగమవిహతు తిష్ఠత్య కర్మకర్త” కూర్మోమట, నిలబడుట మొదలగు పనులన్ని వసులే గావున ఏదో ఒక పని చేయవలెందగ ఉంటుట వదురదు. గనుక సత్యవ్రతుడైనవాడు అపనిని గూర్చియే సమాధానింపవలసి యున్నది. ఇక రెండవది. ఇది ఇతరులకు వస్తుముగలగింపనంతరకు అసత్యదోషమును గలిగింపజేయుదు. ముందు జూచిన ఉదాహరణములో నిర్దిష్టలక్ష్యముగల పని ఏమియు చేయుటలేదనే భావము సమాధానములో ప్రకటింపబడినది. కావున ఆ వాక్యము అన్యతదోషమును గలిగింపదు సత్యవ్రతదీక్ష లేదు గావున భంగపడు ప్రసక్తియు లేదు. ప్రకృతమున ఏదూపవనివంటి వాడగు నరమృతమృదు సత్యవ్రతదీక్షకుడుగాదు. నాయకానాయక సమాగమసిద్ధి కై తనకు నూర్చు భక్తునిగా పరిచయము చేసికొనినాడు మరెయ్యక విశేషము గలదు. వివాహార్థమున అన్యతా దోషజనకము గాతను అభ్యర్థనకాధిగూడ గలదు. కావున ఇచ్చట అసత్యవచన శంక లేదు. అంతే గాక శ్లేషద్వారమున స్వవాస్తవరూపమునుగూడ వెల్లడించుట గమనింపదగి యున్నది. శ్రోతలూ అర్థమును గ్రహింపకపోవుట ఈతని దోషము గాదుకదా! శ్లేషద్వారా సత్యవ్రతములోని పరమార్థము కూడ తెలిపడగలదు. అంతేగాక కొద్ది సహాయము గడచిన వెంటనే ఈతని వాస్తవరూపమును వాడుగూడ గ్రహింతురు గావున ఆపాటి అసత్యమునుగూడ కంటింపవలసరము గన్పట్టదు.

5. వయోభేదముగల వాయుకానాయకుల కృంగారములోని ఔచిత్యము పరిచింప వలసియున్నది. వయోభేదము అధికమునందు లోకత్యవహరసాపేక్షమును

టయేగాక కారీరిక ధర్మసాపేక్షము గూడ. వారి కారీరిక పరిస్థితులను గమనించుట వాటి శీఘ్రము అయ్యును మొదలగువానిని సమీక్షింప వలెను. అట్లే కాస్త్రదృష్టితో గూడ విశేషించుట యుక్తము. ఈనాటికాలమున నలవైవత్సరముల వయసు నిండినంతటనే చాలామంది వ్యక్తులలో వార్ధకలక్షణములు పొడ నూపుచున్నవి. ప్రాచీనమున అట్లుగాదు. కారణమేమనగా అనాటి వయోబల వృత్తులు భిన్నములు పొందేవులకాలమున అర్జునుని చేతిలో ఓడిన ద్రుపదుడు అర్జునునికొరకు దొంగిలించి అయోనిజగా బడసినాడు. అనగా దొంగిలించు పుట్టుకకు పూర్వమే అర్జునుడు వివాహరాక్షసు వంతుడైనాడు ప్రకృతగాధ యందు గూడ వయోభేదమట్టిజే ఇట్లు చెప్పట దృష్టాంత ప్రార్థనమే అగును. అనాటి బలవయో వృత్తులను సమీక్షింపవలెను. వయోభారత యుద్ధమున భీముడు దేగవలె ఎగిరి శక్రపుల రథముపైకిరికి యుద్ధము చేసికట్టుకలదు. అనాటిభీముని వయస్సు ఇంచుమించుగా 88. అర్జునుని వయస్సు 87 అనాటికాదు యువకులుగా భిన్న ద్రోణాదులచే పోషింపబడినారు. పొందేవులకాలము ద్వాపర యుగాంతము అనాటి మౌనవ వయస్సు 125కి తగ్గలేదు. అకాలముననే భీష్మదుల వయస్సు వీరి కంటే చాలాఅధికము. వారి బలాదులు అట్టివే. శంకనుని భార్యయగు సత్యవతి ఈ ఉపరిచర వసువు పుత్రికయే. వారి వయోప్రమాణము బలప్రమాణము దీనిని బట్టి యూహింప వలెను. అంతటి నుడిర్చు శీవనులగువీరికి దంపకులమధ్య 21 సంవత్సరముల వయోభేదము పరిగణనీయమగునో ధర్మశాస్త్రదృష్టిలో త్రింక ద్వర్షోద్వహేత్కనాన్యం హృద్వాం ద్వాదశవార్షికమే!

శ్రవ్యశక్తిః 2 వ్యవస్థానాభ్యుదయః
వత్సరము 9.94. ముద్రాస్థితి, 80 వత్సర
ము. వత్సరము 12 ఏండ్ల కన్నము. 24 ఏండ్ల
వారు 8 ఏండ్ల కన్నము వివాహముచేసికొన
వలెనని గలదు. మొదటి పక్షమున 18
ఏండ్లు చెందవలయునని 16 ఏండ్లు వయో
భేదము కాస్త్రసమ్యక్తిమైనది పై స్థితి
వచనవ్యాఖ్యలో వరుని వయస్సులో 8 వ
భాగము వయస్సుండుటయు యుక్తమని
గలదు. 'తిరిగి ద్వర్షః పునాన్ ద్వర్షః
వయస్కాం మహాహంఠం కన్యామ
ద్వహేత్' చతుర్వింశతి వయోవాప్తవర్షం,
గార్హస్థ్య భర్తృవైవాహికం స్థితి త్వరా
వాక్. ఏకచ్ఛయోగ్యతాం బ్రహ్మచర్య
వరం, నకునియమార్గం. ప్రాయశ్చితావ
తాకాలేన గృహీతవదోభవతి, త్రిభాగ
వయస్కాచ కన్యావౌధా ర్యునో
యోగ్యతా' అని మన్వంతర్ముఖావలంబన
ము. కావున అనాది వయోవృత్తుల
దృష్టిలో గిరికావసురాజుల వయోభేదము
బోధింపఁజగముగా చేరదు.

ఇందు మరొక్క విషయము గమనింప
వలెనున్నది. యగ సంరక్షణార్థమై
వచ్చిన వివాహితునితో దశరథుడు 12
సంవత్సరముల వయస్సుగలిగిన రాముని
గూర్చి 'తీన పడకవోమేం రామో
రాజీవలోచన' అనగా మారాముడు 16
వత్సరముల లోపువాడు అని అట్లు చెప్పు
టలో లాత్సర్యము 16 వత్సరములవచ్చిన
గాని యుద్ధమున కర్హుడుగాడు. అట్లే
'ప్రాప్తిమహాదేశేన పుత్రమిత్రివదాచ
లేత్' ఇత్యాదివచనములు గూడ పై
అర్థమును బలపరచును గావున 20 వత్సర
ములలోపు అనగా 17 నుండి గూడ
కోలాహల కాసనసమయమున వసురాజు
వయస్సు మూహింప వచ్చును. అట్లేనను
స్థితి సమ్యక్తమగు 18 వత్సరముల భేదము
పరిపడును. ఈ సమన్వయము కాస్త్ర

దృష్టితో అనాదివారి సమాధానము
వ్యాఖ్యచే చూపబడినదిగాని అనాది
భారతచరిత్రలు చూడగా చాలా వయో
భేదము చంపఁజగమున్నట్లు తోచును
కావున అనాది దేశకాల పరిస్థితులతో
అది అనాది వివాహములలోని బోధి
త్య నాచిత్వములను పరిశీలించుట మౌర
ముయుక్తముగాదు. సరే ప్రకృతమునకు
వచ్చెదము.

(6) ఈతిథ్యంగవిషయములు పరిశీలించ
వలసియున్నది. మొదట ఉదాహరణము.
"అవటం - చివకు సమాన్న రాశిపయ
చక్రని చెందావ జోతి నిల్పియ" 31-125 అని మొదలైన మౌటనిజము
ఇతలు 'చిక్కిని చెందావ' అని గాని
'చెందావ జోతిని చక్కిని' అని గాని
ఉండుటయుక్తము. "చక్కిని చెందావ
జోతినిల్పి" = చక్కినైన యెట్టకలువ
పువ్వ నేడు జ్యోతిమనిచి' అని వ్యాఖ్యాన
మున గలదు. పై 'చక్కిని' కర్మముకంటె
'చిక్కిని' కర్మము ఇక్కడ సముజగుమగు
అర్థము నిచ్చును. చక్కిని పదము
సామాన్యర్థము చిక్కిని పదము
విశేషార్థము. చిక్కిని అనుపదమున్నచో
చెందావ యొక్క స్నిగ్ధత ప్రకటిత
మగును స్నిగ్ధత ప్రకటితమగును. స్నిగ్ధ
మైనప్పుడే 'చెందావ జ్యోతి యగుట
జరుగును. తీనిని వ్యాఖ్యాతలు పరిష్క
ర్తలు గూడ గమనించినట్లు తోచదు
లేదా 'చెందావ జోతిని చక్కినిల్పి' అనుట
యుక్తము. చక్కిగా నిలిపినగాని
చెందావ జోతివలె గప్పట్టుదు. నిలిచి
యున్న చెందావయే జ్యోతిగా గప్పట్టు
గలదు. పాపమును మూర్ఖుని అనలేము
గాని వసుచరిత్రవంటి గ్రంథమును
రచించిన గ్రంథకర్త కత్తిని ఉపహించి
నచో ఇది వ్రాయునకాండయొక్కయో
ముద్రాపతయొక్కయు ప్రమాదమునకు

తీరదు. ఇక చెందవది. అనాదివార్త
మహాశ్వర్యవలాదిభుర్య గృహపాత
అప్యచంచంబునన్' 5.111 ఇచ్చట
గూడ 'అనివార్త = అద్దములేని' అని
వ్యాఖ్యానము. ఇంతకంటె 'అనివార్త =
నిందింపడగని' అను పాకము యుక్త
ముగా గప్పట్టును. వాచ్యము = నిం
ద్యము 'ని' అను ఉపసర్గమునిని కాముము,
నిశీరము, నివారణము, నిమగ్నము, ఇత్యా
దులందలి కయార్థకము. నికృష్టి ఇత్యా
దులందు. త్వ తి రే కార్థకము ఇచ్చట
అతి కయార్థము గ స్వీకరింపవలెను
ప్రకృత పాకమున గూడ "అని
వార్త" అనుపద అతి కయార్థకమే.
అద్దలేని మహాశ్వర్య మునుటకంటె
అనింద్యమును మహాశ్వర్య మునుట సముంజ
సము. కావున 'అనాదివార్తముహై
శ్వర్య' అనుపాక మే యుక్తము' ఇదియు
అని వాచ్యపదముకంటె అనివార్త
పదము ప్రసిద్ధమైయుండుటచే వ్రాతుగు
కాండ్రాస్త్ర మూలముగా నే యూహించ
బడుచున్నది. ఇక చూడవది. 'చికిలివసిండి
వార్తమునుచెంద్రక' వన్నియమేలు' కట్టు
నన్' 6-74 ఇచ్చట చెంద్రకవన్నియ =
చంద్రకాంతిరంగుల' అని వ్యాఖ్యా
నము. చంద్రకాంతి వాచకముని పదము
అత్యవిశిష్టమే. ఎత్పనిశిష్టమై నిఘంటువు
అందు గూడ గప్పట్టులేదు కాని 'చెం
దిగ' అను ఎత్వి విశిష్టపదము చాల
కావ్యములందు ప్రయుక్తమే. 'చెంద్రక
వన = చెంగావి' అని ఆంధ్రపదకోశము.
'చెంద్రక = కనుంభవర్ణము' అని మార్క
రాయాండ్ర నిఘంటువు. 'జలుగుల బెట్టు
బోక దాడలు చెంద్రక పావడయాటమై
తడిన్' అని మనుచరిత్ర-5 68, 'చెం
దిగ తూవన్నె - జలుగుమయింపై'
అని దశావతారచరిత్ర 1.71, చెంద్రక
పెట్టియందు కయః చెంద్రకవన్నియ
పాలు ఇట్లు . అని విషయవిలాసము.

181 ఈవిధముగా యతిస్థానములందు చెందిక పదము భిన్న భిన్నార్థములలో గూడ ను. ని. లో జూపబడినదిగూడ, కానిచంద్రకాంతిసాహిత్యములేదు కావున 'సిందూరపర్ణమగల' అని అర్థము వ్రాయుటకుదుట వ్యాఖ్యాన దోషముగాని చెందిక పదము దుష్టముగాదు తెల్లనిచాందినపై బంగారు వ్రాతపనికంటె సిందూర పర్ణపు చాందినపై బంగారు వ్రాతపని శోభించుట గూడ స్పష్టము. ఇచ్చట ఒక్కవిషయము గమనింపదగి యున్నది. ప్రాచీన కావ్యకర్తలలో ఇట్టి యతి భంగములు గన్పట్టవు. మూడుగ్రంథములను రచించిన రామరాజ భూషణుని విషయమున గూడ యతిభంగము లూహింప మనస్సు సాహసించుట లేదు. వ్రాయున కాండ్రవ్రాతలలోని అస్పష్టతయో, పరిష్కర్తల అలసత్తయో వానికి కారణము అనక తీరదు. పై మొదటి రెండుయతి భంగముల విషయములలో పరిష్కరణములు దూచకల్పితములేగాని ప్రాచీన మాస్తలిఖితప్రతులు చూచినవిగావు. అయినను ఈయతిభంగములు రామరాజభూషణుని కని అంగీకరింప లేకన్నాను. కాని విషయములో వ్రాతప్రతుల పరిశీలనము యోగ్యము. అంగీకరింపజాలమికి కారణము ప్రాచీన కవులకైగల విద్యాసము, ప్రాచీన కాధునికతకంటె క్రద్ధ అధికము. కాని ఈ విషయములు వ్యాఖ్యాతల - పరిష్కర్తల దృష్టిలో పడకుండుట శోచనీయము. కుర్ర-ప్రకృతిమున కవత్తము.

7) ప్రతిపద్యశ్లేషము-అప్రకృత శ్లేష రస భంజకముగాదాకా అనునది చక్కని పక్క-దృష్టికావ్యములలోరహస్యభూతి సాతకని అపామర్ధ్యము వలననే భంగ పడును. శబ్ద-అర్థపరిష్కారము చాలినంత లేనివానికి ప్రాకరణీ కారా శ్లేషములతోడనేకాలము ముగియును. దృష్టికావ్యము

తెస్త్రము. నక్కడున్నదికాకకావ్యములోఅన్యయించుటయే ఇచ్చటికెస్త్రక వెనుకెంటనే పాకరణీకారమునుగ్రహించలేమి సాతకని. అపామర్ధ్య మగును. కావున రహస్యభూతి కంటుకడును. పక్కత కావ్యమున శ్లేష కన్యమంతట అనునదింపజకుట. ఒక విశేషమును మూచించును కావ్యమందు కొందిపోటు లలోకట్టు అప్రకృత శ్లేషమేఅధికము. అల ప్రకృత శ్లేషమును ప్రకరణముపరి పారిండుటచే పక్కతార్థ మూర్తిగలిగి రహస్యవదము గలుగవలసియుండును. b) ఇందుగల ప్రకృత శ్లేషంలో గూడ అను మూర్తిముగ నున్నవి రెండుభుట్టములు. కుక్తిమతి శోలాహల సమీగనముఒకటి. నర్మపదవుని పలుకుతాలోతాను వసురాజు మంత్రునిగు రెండవభుట్టము. రెండవది మొదటినుండి చివరివరకు అనేకార్థక శ్లేషముయోగించుట ఈ రెండుభుట్టము లనుపట్టిచూపుటకేఅనినే బావించినాను. ఇందు మొదటిది నడిపర్వత సమీగము చూచే గుంతి గలుగుట హాస్యస్పద మగునుకావున శ్లేషచే నడిపర్వతముల యందు నాలుకా నాయకమూర్తిని గలిగించి కారితదేవతాత్వమును జడగూసమును గూడ ప్రకృతీకరముగా కల్పించి బొదిక్కమును హాసించినాడు కవి. క ద్వారా రసమూర్తి కలిగినను మోసినను అనుచితాద్భుతమును వారించిన కాడ యొప్పు ఇక రెండవది-నర్మపదవుని కలుగుట. ఇందు వివాహారామృత కథనము దోషజనకముగావండుట తూర్వనిర్ణీతము. అయ్యును శ్లేషముఖమున సత్యకథనము సత్యమును ధర్మముపై కవిగల క్రద్ధ, లేక సత్య ధర్మమును వ్యంజనచే ప్రకటించుట ప్రతికములుగా గలవు. ఇచ్చట ఒక రహస్యముగలదు. -నరకమహాలయమున ఈ నునుత్పసాదబు సాహిత్యం -కాదు'దగు భట్టమూర్తి ననుచరిత్ర

హరిశ్చంద్రనలోసాభ్యానముల యందు శిరామచంద్రకారణింక తలదన శతవన నందన సమసానిక 'సాండిర్యుడైనాడు రామరాజభూషణుడు. శిరాముడు ధర్మ స్వయాత్ముడు' రామోవిగ్రహవాక్ ధర్మ' అనినాడు మారీచుడు.

అట్టి రామచంద్రునిపై పువననందనుని ద్వారా భక్తిని గాంచిన రామరాజభూషణుడు' దళితధుని కావ్యమును సత్యముగావించుటకై రాజ్యత్యాగమును అభ్యగ్ని కాపమును గూడ అంగీకరించిన నామ చంద్రుని సత్యదీక్షను మనమునభావించి వివాహవిషయమున అన్నీకథనమునకే అభ్యగ్నిజ్ఞయొన్నను శేవలమసత్యమును పలుకక శ్లేషముఖమున సత్యమును గూడ పలికించుట ధర్మములలో సత్యమునకేగల వైషమ్యము. వ్యంజన నాయకమున ప్రతి పాదించుటయే. ఇంతటిపీక్షతో ధర్మమును చూపిన ఈ కావ్యము ధర్మప్రతి పాదకము కాదనుటయే సాహసము. కావున ప్రకృతశ్లేష నువయోగించిన ఈ 'రెండుభుట్టములలో ఒకటిరసహాసము. రెండు భుట్టములలో ఒకటిరసహాసము. రెండవది సత్యవరమత్వ ప్రతిపాదనక ప్రయత్నములైనవి. ఇట్టిప్రయోజనము అను సాధించుటకే కవిశ్లేషమువయోగించి నాడని చెప్పుట అతిశయోక్తిగాడనియే వాతంపు. ఈవిషయములో అలంకార తత్వజ్ఞులగు వండితులు విభేదింపరనియే భావించుచున్నాను. సరే! ఈతరుగ పుర్వాక్రమ లగు దోషము అన్నియు అభాసములేయైనవి దోషములు గాలేదు. కావున వసుచరిత్ర నిర్దుష్టము. భార్యకాంక్షారిక దృష్టులలో మహాకావ్యము. ఉత్తమ కావ్యము అనుటలో సంకయింప బనిలేదు. అట్టి కావ్యమును-ప్రాచీన ఫక్కి-కలోనే నూతనద్యమును చూపితలపు కల్పనచేసి-రచించిన రామరాజభూషణుడు-భక్తుడు.

(*)

మనుచరిత్ర పునశ్చరణం - 7

వ రూ ది ని కి మా న సి క చి కి త్న

— డాక్టర్ మిరిమాల రామకృష్ణ

ప్రకృతి. పరిసరాలూ మనమీద ప్రత్యేకం వంగట్టుకుని దండెత్తుతాయా : అవి వాటి స్వభావాన్ని అనుసరించి వర్తిస్తూంటాయి. మన స్వభావానికి అవి ఎప్పుడైనా సరిపడకపోతే, ఆ తప్పు మన స్వభావానిదే కానీ పరిసరాదీ ప్రకృతి అదీ కాదు.

కామవాంఛ విపరీతమవుతుంది, వరూధి వికీ ప్రకృతి, పరిసరాలూ వ్యతిరేకంగా పనిచేస్తున్నట్లు కనిపించింది అది ఆమె శ్రమ ఆ శ్రమలోనే ఆమె ప్రకృతిని విడిచిపెట్టి వెన్నెలపై చల్లగాలిపి తిట్టి పోసింది.

ఈ కామక్రోధాలకు చివరి కామె లొంగిపోయింది కనుకఆమె స్పృహపీడ్చానన్నీ కోల్పోయింది. ఆమెకు అక్క విశ్వాసం లోపించింది. ఇంద్రియాన్ని చైతన్యాన్ని కోల్పోయాయి మాటలేమి చేస్తలేదు దీన్నే కవి మూర్ఖగా వర్ణించాడు. చెలికత్తెని బెంబేలవడి పోయాడు.

ఆమెకు వెంటనే ఉపశమనం (Treatment) చేయడానికి ప్రయత్నించాడు చెలికత్తెలందరూ. ఆ ఉపశమన క్రియల కన్నీటికి ప్రకృతి, పరిసరాలూ మాత్రమే వారికి పాదప సామగ్రిని అందించాయి. దీన్ని ప్రకృతి

వైద్యం (Nature treatment) అవకతప్పదు కలువశవ్యులూ చందన గంధము కామరతూక్కు ఆమె అవయవాలనిండా చెలికత్తెని వదిలారు, పులి మారు, కప్పారు ఈ విధమయిన వైద్యాన్ని ప్రబంధాల్లో 'శిరోవచారాలు' అనడం మామూలు.

ఆ ఉపచారాలవల్ల ఆమె తేరుకుంది అప్పటికే తెల్లారిపోయింది అంటే ప్రకృతి పరిసరాలూ కూడా మరో దశ లోకి వచ్చాయి విజానికి వరూధిని రోగం కారకంగా వర్ణించి మాత్రమే కాదు దానికి మూలం మానసికరోగం దీనికి మానసిక చికిత్స (Psycho Therapy) అవసరం. మనస్సు ఏ మందులకూ లొంగదు మనస్సు లొంగేది మాటలకే కాబట్టి మానసిక చికిత్స అంతా మాటలతో చేయడానికి వీలయిందే.

మనస్సు దెబ్బతిన్నదానికి ముఖ్య కారణం అకృతివిశ్వాసం (Self realisation) కోల్పోవడమే. కావమకున్నది జరగకపోయినప్పుడు మనస్సు ఖోభిస్తుంది మానసికమైన ఖోభకు విజానికి ఆత్మ చికిత్స (Soul treatment) అవసరం దాన్ని ఎవరికి వారే చేసుకోవాలి. మనస్సుని బుద్ధిద్వారా కొంత అదుపులోకి తేవచ్చును. కానీ బుద్ధికి

అటువంటి లక్షణం లేనప్పుడు ప్రయోజనం లేదు. బుద్ధి ఒక ద్వారంలాంటిదైతే, ఆ ద్వారం మూసుకుపోయి ఉన్నప్పుడు అక్కలోకి ప్రవేశించడమే దుర్లభం కనుక మానసిక చికిత్సకు ప్రత్యామ్నాయమార్గం (Alternate way) సమయోచిత వాక్యాలతో ఓదార్పడం. దీనివల్ల అకృతివిశ్వాసం పునరుద్ధరణం పొందకపోయినా, కాళ్ళారిక మనోజాడ్యం మంచి ముక్తికలుగుంది.

ఈ సమయోచితవాక్యసరణిని పెద్దవగారు చెలికత్తెల మాటల్లో పలికించారు :

"నిన్ను బాదించిన చంద్రుడికి అన్నమించాడులే! ఎదూ నీ వాడిపోయిన మొహాలాగే ఉన్నాడు నిన్ను వాడిపోయేలా చేసి వాడూ చివరికి వాడిపోయాడు" అన్నాడు మొదట చెలికత్తెలు అందరూ అన్నమాట కాదిది చెలికత్తెలతో ఒకరిచేత కవి ఇలా అనిపించాడు ఇందకు నాటకీయదృష్టి (Dramatic vision) కారణం. ఈ మాటలు ద్వనించేలాగా పెద్దవగారు చెప్పించిన మాటలు రమణీయాలి. వాటిని పరిశీలించవలసి ఉంటుంది పాఠకులు.

చంద్రాప్రమయమై పోగానే, లేదా అపహంసగానే, తూర్పువ వేగుజాక్క (Morning star) కనిపించింది ఆ చెలికత్తె పరూధినికి వేగుజాక్కను చూపిస్తూ రకరకాల ఊహల్ని గుప్పించింది. ఈ ఊహలన్నీ పరూధినిని వక్రవ్యక్తంలోకి (Subconscious state of mind) తీసుకుపోవడానికి దోహదం చేస్తాయి :

మనస్సు వ్యక్తదళతో (Conscious state) ఉన్నప్పుడు బాధలు మన స్సును నులుపుగా బాదిస్తాయి. దాన్ని వ్యక్తవ్యక్తదళలోకి మళ్ళించగలిగితే, బాధలు చల్లారుతుంటాయి. ఉదాహరణకు, కల్పనలూ నమ్మద్దీగా ఉన్న కవిత్వం మనస్సుని వ్యక్తవ్యక్తదళలోకి తీసుకు పోగల్గడానికి సమర్థత కలిగిఉంటుంది కవిత్వం మనస్సుని వ్యక్తవ్యక్తదళమనస్సుద్దీ చేయగల్గితే 'నద్యఃపరవిద్యుతి' కలుగుతూ ఉంటుంది. దీన్నే మనం రసస్థితి అంటున్నాం. ఈ దృష్టితో పెద్దనగారి వేగుజాక్క వర్ణనను చూస్తే మనకు నంత్వప్తి విస్తుంది.

అవిగో కోళ్ళు కూస్తున్నాయి చూడూ అన్నారు తరువాత చెలికత్తెలు. కోడి కూతలోని త్రితంగి ధ్వనిని పెద్దనగారు అర్థ కామ భూలకు (మూడూ పురుషార్థాలే) వంకేశాణాగా వర్ణించడం గమనించదగిన విశేషం. ఈ మూడింటిని వర్గత్రయం అంటారు. వర్గత్రయానికి "఑వృణిత కల్పజ్ఞానం" (Phonetic knowledge) మూలం అనడం జ్ఞాన రహస్యం తెలిసి అనడమే ఉచ్చారణ మూడు రకాలుగా ఉంటుంది. మొదటిది ప్రాప్యఉచ్చారణ రెండోది దీర్ఘఉచ్చారణ మూడవది ప్లకఉచ్చారణ. కోడి కూతలో కోళ్ళు-రోకో అనే ధ్వని ఉంటుంది. అందులో మూడురకాల ఉచ్చారణలు ఉంటాయి.

"చూడు సూర్యోదయ మయింది" అన్నారు తరువాత చెలికత్తెలు. విన్న సూర్యుడన్నమించాడు అతను తన కాంతుల నన్నింటిని తీసుకుపోతూఉంటే

వాటిలో కొన్నింటిని దీపాలు అవహరించాయి ఇతరుల సొమ్ము వనహాసింది నపుడు దాన్ని దాచుకోవలసివస్తుంది పైకి చూపించడానికి వీలుండదు. సూర్యుడు మళ్ళీ రాగానే, దీపాలు ఈ దొంగసొమ్ములను కాంతుల్ని ఎక్కడ దాచుకుంటాయి; ఈరహస్యాన్ని హృదయ రంజకంగా చెప్పారు పెద్దనగారు దాన్ని పాతకులు ఏదివి అవందించడమే దాగుంటుంది.

'చూడు నీ వీణ ఇంకా నాటరాగం లోనే కూచుంది ప్రభాతమయిపోయింది కనుక ఇప్పుడు దేశాక్షిరాగాన్ని వీణమీద పలికించు అంటారు చెలికత్తెలు వరుణినితో ఇక్కడ పాతకులుహించుకోవలసివ అంకా లెన్నో ఉన్నాయి.

"చూడు నీ పెంపుడు చిలకలూ పెంపుడు గోరువంకలూ ఇప్పుడు అడవి వజీరి కూతలనే అనుకరిస్తున్నాయి" అంటారు చెలికత్తెలు వరుణినితో ఇందులోని 'ధ్వని' వంకటిని పాతకులు ఉహించుకుంటేనే రమ్యంగా ఉంటుంది. అయితే ఆ ఉహనకు ఆలంబన మెంతో కవి మనకందించాడు.

"చూడు అటు పండ్రవించిం ఇటు సూర్యవించిం ఒకేమాట కవిపిస్తున్నాయి, ఒకటి అస్తమిస్తోంది ఇంకోటి ఉదయిస్తోంది" అన్నారు చెలికత్తెలు వరుణిని నయనేంద్రియానికి వదిలివెస్తూ. ఈ సామాన్యంగాన్ని ఎలా ప్రబంధీకరించడో (Describing in a superior way) చూడాల్సిందే.

"చూడు సూర్యోదయం కాగానే, ఆ కిరణాల కాకిరివల్ల వడ్డాయి కొద్దిగా

వికసించాయి. ఆ వడ్డాల్లో దాక్కున్న తుమ్మెదలు ఇవతరికి వచ్చి యంతారం చేస్తున్నాయి" అన్నారు చెలికత్తెలు వరుణిని శ్రవణేంద్రియానికి వదిలివెస్తూ.¹⁰ ఈ సామాన్య దృశ్యాన్ని పెద్దన అసామాన్యంగా ఒక ఉపమానం సాయంతో వివరించాడు పాఠకులు దాన్ని గమనించాల్సిందే. అంతేగాక ప్రస్తుత కథకు ఈవర్ణన ఎంతవరకూ అవసరం (Relevant) అన్నదీ ఆలోచించవలసిందే.

"చూడు: సూర్యకిరణాల అగ్నివల్ల తమకెక్కడ హవి కలుగుతుందో అది తుమ్మెదలు కలువల్ని వదిలి ఎలా పారి పోతున్నాయో" అంటారు చెలికత్తెలు. ఈ భావాన్ని పెద్దన చెప్పించిన తీరు అశ్రవ్యవక్తిత్వం చేస్తుంది పాతకుల్ని.¹¹

"చూడు: చక్రవాక దంపతులు చీకటి వల్ల చూపులు కోల్పోయి, తెల్లారనేగా ఒకదాన్నొకటి వెదుక్కుంటున్నాయి" అంటూ చెలికత్తెలు వరుణినితో చూపెడతారు.¹² ఇందులోని అంతర్యమేమిటో పాతకులు గ్రహించాలి.

చెలికత్తెల ఓదాచ్ఛలో భాగంగా ఒక కొనమెరుపు కనిపిస్తుంది అది ఉపాయ సూచన. ఆ ప్రవరుకు ఏ దివ్యవహత్తూ లేనివాడనీ అతడు ఆప్రయత్నంగానే లొంగిపోతాడనీ అతడు ఆ వనంలోనే ఎక్కడో దారిలేక తిరుగుతూ ఉంటాడనీ చెబుతారు వరుణినితో చెలికత్తెలు.

"చూడూ మనమిప్పుడకన్నీ వెదుక్కుంటూ అలా ఉద్యోగవనంలోకి వెళ్ళి వద్దాం రా" అంటారు. అమెకు మానసిక చికిత్స చేయడంలో ఇది చివరి ప్రయత్నం.¹³

అధ్యయన సూచికలు

1. 'అని పత్ని యక్కలకంఠ కంఠి
దీని చు తాపము పెట్లన మూర్ఛిల్లిన'
(52వ పద్యం)

2. 58 పద్యం నుంచి ఈ వాక్యరచన
మొదలయింది.

3. 'పాటన నీయమిన్ నుజలు పెట్టి
శిర్గజీరపంకలాలాటిక మై డరస్మిత నిలా
పపు అంద్రకొంఠి కాతుటన్ దేటదొంగి
విన్ననని నీ మొగమొసన మాసి చం
ద్రుడో పాటలగంధి వాలెనదె భాగ
యచిత్ తన కందు మోగన్' (58వ)

4 పారిపోతున్న చంద్రుడి సేనాధి
పతిలాగా, మూర్ఖుడి జైదామిది అద్దం
లాగా కాలాన్ని మూచించడానికి ఈదే
పాతి కంఠంలాగా మూర్ఖుడధిరోహించ
జూనికీ సిద్ధంగా నిలబడ్డ రాజహంసలాగా
చుక్కలు మూర్ఖుడికి ధయిపడి పారిపో
తుంటే దారిచూపించేవాడిలాగా నేను
జక్క వచ్చిందని ప్రబంధపరమైన
ఈజాతలో పెద్దకగారు వర్ణించడంలో
అనాటి రాజులకు పరిస్థితుల ప్రభావం
నుంచి తప్పించుకోలేక పోయారంటే
అదేమీ లోపమనిపించదు రాజా. క్రతువు,
సేనాధిపతి, వాహనం, వలసపోవడం,
దండెత్తడం వంటి వన్నీ అనాటి రాజు
లకు సామాన్యరసం అనినా. (చూ. 54
వీసవర్ణన)

5. హిమగిరిపైకూడా కొక్కున్నాయా
అక్కడిజనులు కనిపాటలకోసం, కుడి
తులు యజ్ఞారంభాలకోసం ప్రార్థనన్నే
బయలుతీశారట! అర్ధకామ భర్తాని
వరసయాశ్రయం (భర్తార్థ కామోన
కుండా) గమనించకగిన విశేషం. (చూ.
55 మత్తేధం)

6. ఆ దొంగినిందిన వెంటబట్టి దీపాలు
రతిక్రంతాంతాగా శ్రేతకోణాల్లో

కాటకతో తనుకు గల సంబంధకల్ల
చాచుకుంటున్నాయి. ఈ పద్యంలో
దీపాలు చేస్తున్నది దొంగపని అనడం
పెద్దన చేయడంచిన అధిక్షేపం కథలో
ఏవిధంగా అన్వయిస్తుందో ఊహించడం
నులుకే. ప్రవరుడు పెళ్ళిపోలే, వచేమన్న
సంగ్రహించబోతున్నాడు మరో మో
యాని, వాడు దీపం లాంటివాడే కానీ
నూర్చుడిలాంటి వాడు కాదు.

7. ద్వితీయాశ్వాసం 27 వ పద్యంలో
వరూధిని వీణావాదనాన్ని గురించి కవి
వర్ణించిఉన్నాడు. ఆ వీణ వస్తువామె
'నాకు' రాగంతో (ఆది మధ్యాహ్న
రాగం) పలికిస్తూ ప్రవరుడ్ని చూడటం
జరిగింది. ఆయా స్వర స్థానాలనలాగే
వదిలేసి ప్రవరుడి వ్యామోహంతో పడి
పోయిందామె. ప్రవరుడికల్ల ఆమె తిక
స్కృతి అయిన కరువాత ఎంతో కథ
జరిగింది ఇప్పుడు మనం తృతీయాశ్వాసం
లో 57వ పద్యంలోకి వచ్చాం. ఇక్కడ
అమీమ గురించి గుర్తుచేయడం కవిలోని
మాతవర్తమాన సంయోజనా గుణానికి
(linking the past and pre-
sent with relevance is the
greatest quality of a good
poet) నిదర్శనం. చెలికత్తె మాటల్లో
ఆ వీణావాదన ప్రస్తావన వస్తుంది. వరూ
ధిని కళాగరిమ ఎంత గొప్పవంటే
ఆమెకు వీణారాగజ్ఞాన సమగ్రిమ ఉండ
డం ప్రాతః కలానికి తగిన దేకామీ
రాగాన్ని కూర్చుంటుందిగా చెలికత్తె
వరూధిని గుర్తుచేస్తుందిక్కడ. చూ.
57 కావ్యం

8. వరూధిని అభిరుచులు చిత్రమైవి.
ఆమె చింతలనూ గోరువంకలనూ పంజ
రాల్లో ఉంచి చూటలు చేర్చుకూ ఉం
టాంది. కారణం ఆమె ఒక కంఠాపిణి
(Sweet voiced woman). కానీ

ఇప్పుడామె విరహంలో వదిపోవడంవల్ల
ఆ పక్షులకు మాటలు శ్రేర్పడంలో
ఉత్కంఠ కొల్పోయింది. కానీ ఏదో
ఒక మాటను అనుకరించడం ఆలవాటుయి
పోయిన ఈ పెంపుడు పక్షులు అదేవి
వక్షుల మాత్రమే అనుకరిస్తాయి. ఇది
వరూధిని చేస్తున్న అవరాధం. చూ. 58
చంపకమాల.

9. ఈ సాయాస్య దృశ్యాన్ని పెద్దన
గారు తన లోకజ్ఞానాన్ని వినియోగిస్తూ
వర్ణించాడు. బ్రహ్మాండాన్ని ఒక గది
సౌ (an auditorium for
practising weight lifting)గా
పోల్చారాయన. అందులో వ్యాయామం
చేస్తున్న వాడు కాలం (Time) 'కాలపు
హోంకీరాడు' అ కాలమే. అతడు
పైకెత్తి సుంద్రంగా భుజాలమీద తిన్న
తున్న వందానికి రెండు ఇవకనుండు
(సంగదాలు) ఉన్నాయి - ఇటొకటి
అటొకటిను. అలా తిప్పుడంలో ఒకటి
పడమటికి ఒంగిపోయింది. అదే చంద్ర
నిలం. మరొకటి కూర్చుంటు లేచింది.
అదీ మూర్ఖనిలం. ఒక పెద్ద కాన్వాసు
మీద చిత్రించిన ఘాతచిత్రమిది ఇలాంటి
'ఇటొకటి' కవి కల్పనాకీర్తిని నిరూపి
స్తుంది. అయితే దీని ప్రయోజనం మాత్రం
ఒక చిన్న విషయం. ఒక Pheno-
mena ఇది అరుదైన వృత్తం. చూ. 59
మత్తేధం

10. ఈ భావచిత్రం పెద్దనకు ప్రకృతి
రీతిమీద ఉండే ఉత్కుకత్వాన్ని వట్టి
చూపుతుంది. మూర్ఖుడువయించగానే
అతని కిరణం తాడికి పక్షం కొద్ది
కొద్దిగా (gradually) విప్పుకుంటుంది.
అలాంటప్పుడు నుండురాత్రి ఆ వక్షువు
మొగ్గల్లో వాక్కున్న కుమ్మెకలు పైకి
పారిపోతూ ఝంకారం చేస్తాయి. ఆ
ఝంకారం వీణాధ్వని లాగుండటం, వీణ

మతో నివర్తనం(Simile) ఇస్తాడు కవి. ఎవడో ఒక క్రూరుడు తక్షిణుడు కలిస్తాడు, అప్పుడు పక్షులు కుక్కలు మొదలై అని ముక్తా పైకి పోతాయి, కానీ ఆ పక్షులు ఆ గూడు చుట్టుప్రక్కలనుంచి వెళ్ళిపోవు. ఈ చిత్రంచాసా కవిసాధించిందేమిటంటే ప్రస్తుత కథలో ప్రవరుడు వరూధిని కదిలించినా, ఆమె విరక్తితో తన వీణావాదనాది సాధనము మానరాదనే సంగతిని, ఆమెలో మనఃపరివర్తన రావడానికి తెలికలై లిలాంటి ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు. చూ. 60 చంపకమాల.

11. ఒక చిన్న ప్రకృతిరహస్యాన్ని పెద్దనగాడు ఒక ప్రపంచ భావచిత్రం (universal image) గా సృష్టించారు. తోకంలో ఇట్టు కాలిపోతూంటే రైతులు ఆ ఇంట్లో దాచుకున్న దావాన్ని ముందు లైటికి చేరేసుకునే ప్రయత్నం చేస్తారు. ఇది సహజ ప్రాపంచిక విషయం. దీన్ని ఈ ప్రకృతిరహస్యంలో ఎలా నిబంధించాలో చూడండి. తమ యిళ్ళయిన కలువలు కాలిపోతున్నాయనే భ్రమతో కుక్కెడలు లైటుకొస్తుంటే వాటి వీపులమీద సహజంగా ఉండే పచ్చని మచ్చ భాస్వరపులలాగే ఉండటం. అయితే ఈ వర్ణచిత్రం కథ కలా అన్వయిస్తుందని పాఠకులలోచించాలి. సాధారణంగా ఇతన్ని తపకిమాలిన వర్ణన అనుకుంటారు. కాదు. వరూధిని తనకు కలిగిన అపాయంనుంచి తన వ్యక్తిత్వ సంపదను కాపాడుకోవడం అవసరమని ఇక్కడ సూచ్యం (indication). చూ. 61 చంపకమాల

12. కారీరక సంయోగాసక్తికన్నా మించినది ఆత్మీయానురాగము అనేది ఇక్కడ ముఖ్యంగా సూచించబడింది. వరూధిని కారీరక సంయోగాసక్తి చూప

వేదుల నూయ్యని జ్ఞానమహస్సు

— డా. డి. బాలసుబ్బయ్య

(గత సంచిక తరువాత)

అజ్ఞం అన్నపదాఅనూ క్రమంగా, కర్మ ధారణం' అంటే మోక్షముఖాన్ని ధరించడం అనీ, అగ్ని అంటే అగ్ని - అంటే ఆద్యంతాలు రానేయిన వరమాతృ అనీ, అజ్ఞం అంటే ఆద్యం, అంటే ఆదియైన మాయ అనీ ఉన్న నిర్గుణ విషయాంత కల్పింపబడ రూపకీకరణలే అని నిరూపిస్త గ్రంథాధారంగా వివరించారు.

దం వివేకచిహ్నం కాదు. ఈ పద్యంలోని స్వభావోక్తి(Dipicting Natural Phenomena as it is without any disguise) సంస్కృత కడగుంఢం లేకుండా తేటతెలుగులో నడుస్తుంది. కల్పదృష్ట్యా ఇది గమనించాల్సిన విషయం. "విచిచాకురి తుడియన్ రతిన్ దలపు" అనేది ముఖ్య భావం (Key concept). 62 చంపకమాల.

18. 'నీ చందమునందమున్ గనిన జవ్వనియెవ్వని వెరిజేయజే' (చూ. 68 ఉత్పలమాల) "వానికిన్ గాలొక చోట నిల్పున వగన్ మగుడన్ నిను జూచు నంకటన్" (చూ 64 ఉత్పలమాల).

(తరువాత మళ్ళీ కలుద్దాం).

* * *

మిరియాల రామకృష్ణ
25-6-5/8, జువ్వకృష్ణపురం,
రాజమండ్రి-5.

0-0

ఈవిధమైన వేదకత్తెన్నీ తీర్చించు తన్నుకారే వాల్మీకి వ్యాసుడు మొదలైన ఋషికవులు. రామాయణ, భారత భాగవతాది గ్రంథాల్లో వశోక్తుంగా వరమాతృ కత్తెన్నీ అందించే ప్రయత్నమే చేకూరుగాని వాల్మీకి వ్యాసులు చరిత్రను అంటే వశీకనకథను చెప్పినవారు కారని కర్మగారి సిద్ధాంతం. ఇందుకై వారు పెక్కు అపరిత్యాక్తాలైన ఆంతరంగిక సాక్ష్యభారాలు చూపారు,

'వేద, ప్రాచీనసాహిత్యసాక్ష్యప్రాయా యజాత్యనా' అన్నట్లు వాల్మీకి ముఖంగా వేదమే రామాయణరూప అత్యుగా నిలిసింది. వ్యాసుడు విజ్ఞానసర్వస్వంగా, పంచమవేదంగా భారతాన్ని వెలయింపజేసాడు. తన కృషిలో మిగిలిన కారితీర్చుకోవడానికిగాను, పరమాతృకత్తెన్నీ పూర్ణంగాలోకంలోపంచడానికిగాను 'నైవక్త్యమిదమ్యత భావవర్జితం, వశోభలే జ్ఞానమతం నిరంజనం' అన్నట్లు భక్తివిరహితమైన పరమాతృ భావన అపశోఖానుభూతిని కలిగించలేదు అన్న మహాదాళయంతో భాగవతాన్ని సంతరించాడు. మరి ఇంత ఉన్నతాళయంతో మాత్రుదిద్దుతన్న వ్యాసవాల్మీకుల గ్రంథాల్లో కథాగమనానికి అంతగా అవసరం లేనిదీ, కావ్యార్థంలో దుర్భరమైన అక్షింత విషయాన్ని చెప్పేదీ, చారిత్రక దృష్టితో కాదుగదా సామాన్య దృష్టితోనూడ అంగీకరించడానికి వీలులేనిదీ అయిన విషయాలు, ఉపాఖ్యానాలు అనివార్యమైన విధంగా ఉన్నాయి. రామాయణంలోని అశాల్యా జారవృత్తాంతం, భారతంలోని

దాపడి వృత్తాంతం, భాగవతంలోని
తేనెపువ్వుచక్రవర్తి చరిత్ర, భారత
జాతీయ చరిత్ర భాగవతంలోని మహిమ
మర మరది కథ తారాచంద్రుల కథ,
మాయగ్రీవానతార కథలు ఇటువంటి
వానిలో కొన్ని. ఇట్టివాని సమస్యలు
విషయంలో తీవ్రమైన మోసానికి వచ్చే
అనుభవించి తీవ్రమైన మోసానికి వచ్చే
కర్మకారుల వీరికి భావోద్వేగానికి ఆధ్యా
త్మికమైన అంతర్యామి కర్మమని
తేల్చినారు

ఈ ఆలోచనకు మూలకై వలెన హక్కికి
వ్యాసులే పెట్టిన ఆచారాలు కల్పిం
చారు సాధారణమైన సుఖసౌమ్య
తన చెప్పలేనిది కొన్ని కీలకమైన సంద
ర్భాల్లో విచ్చికింగా నిర్దుష్టమోహన
తన చెప్పారు వాళ్ళిందేలాకా వ్యాసుడు
విషయాన్ని అంతా పోలికల చేయడం,
ఆయా సందర్భాల్లో వారి వారి ప్రవర్తన
తన(కర్మకారుల) ఆచారాలను ముద్దుగా
పాత్రల పేర్లు పెట్టి అంతరించారా
గామానక తెర తీశారు. భయం, ప్రజ్ఞ
దడు వంటి పురుషనామాలు (పురుషుని
పాఖ్యానం-భాగ), శ్రద్ధ, మైత్రీ, దయ,
కుప్తి, పుష్టి, ఉన్నతి, తిరితి, స్త్రీ,
స్వాహా స్వధా మన్నన స్త్రీలనామాలు
(దత్తపుత్రులు-భాగ) అమూల్య విష
యాలు మూర్తిమంతం చేయడానికే
ఉద్దేశించాయన్న విషయాన్ని చెప్పక
చెప్పుకున్నాయి ఒక వ్యక్తి 20 శేల
సంవత్సరాలు రాజ్యంచేయడం (ధృవకు)
ఒకనిక ఒక స్త్రీయందే పడకొండువందల
మంది కొడుకులు, నూటపదిమంది బిడ్డలు
కలుగటం (పురుషుని పాఖ్యానం) వంటి
విషయాలు నమ్మకీకరించానిది, ఈసంఖ్య

వెనుక ప్రకృతి కర్తవ్యం అంతర్యా
మిగా ద్వారాకం చేయడమే ప్రధాన
దేశం లన్న విషయం అర్థమవుతుంది

ఇట్లా ఉన్న అంతర్యామి కల్పనలకు
కారణాన్ని ఈవిధంగా ముఖ్యంగానే
గ్రహించవచ్చు. సమస్త జీవరాశిలో
కర్మకర్తమైన మోసకరుల ఎత్తైనందుకు
మోసపుకు సాధించాలినివి ధర్మాకామ
మోక్షాలు అన్న చతుర్విధపురుషార్థాలు.
ఇంకాలో మోక్షం అన్నిటికన్నా శ్రేష్ఠ
మైంది సమస్త ప్రాపంచిక కర్మవాస
నలనుండి, దుఃఖసంభరితమైన జననమరణ
చక్రభ్రమణ చక్రంనుండి తరించి వీడిన్ని
టిక మోక్షార్థమై అఖండనందనాయ
కమై కర్మకర్తమై సమిష్టియై పరమాత్మ
చైతన్యంలో వ్యక్తియైన జీవాత్మ కేవలం
కావడమే మోక్షం. దీన్నే కర్మల్యం
అంటారు కర్మ, భక్తి, యోగ, జ్ఞాన
మార్గాల ఇందుకు సాధనాలు వీరివల్ల
మొదట మోసపుకు (జీవుడు) ముక్తం

గత 40 సంవత్సరములుగా
తెలుగు, హిందీ గైడ్లలో
ఉత్తిమ్యమైనవిగా ప్రసిద్ధికెక్కిన
“పైప్ పండిట్స్” గైడ్స్
చదవండి! చదివించండి!!

B. V. & CO.,
6-4-24, Tyagaraja Nagar
RAJAHMUNDY-533 101
Phone No 78542

క్షయి ఈ సమస్త చరాచరమైన జడ
ప్రకృతిలోని సర్వవదార్థాలను తన జ్ఞాన
దృష్టితో పరమాత్మ ఇదికాదు ఇదికాదు
అని తీసేస్తూ అఖిలకు తనలోనే ఉన్న
జీవాత్మనే పరమాత్మ అన్న ఉన్నతస్థితికి
ఎదగాలి ఇదే ‘అహం బ్రహ్మస్మి’ అన్న
మహావాక్యసారం. దీన్నే ఆలోచనా
క్రమం అంటారు. ఆ తర్వాత పరమార్థ
జ్ఞానంలో ఆసంగయోగంతో ఈ కృష్ణ
లోని అనంతవిషయాన్నిటిలోను పరి
మాత్మను దరించాలి అత్యుక్త జీవుడు
ఈ ప్రపంచంలో జీవిస్తుంటేగానా ఎటు
వంటి ఇచ్చాబంధాల లేకుండా విషయాను
భవాన్ని పొందినా వీని వాసనలు జీవి
అందపు దీన్నే జీవన్ముక్తి అంటారు

(స శేషం)

ఉత్తమ సాహిత్యంకోసం

సమాలోచన

చదవండి!

చదివించండి!!

